СОВЕТ ДҮРБЭН КОСМОНАВТ

ХОЁР ОНГОСООР ЗАМБУУЛИН СООГУУР АЯНШАЛНА

…Н ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 13 (11917)

1969 оной январиин 16, четверг

Сэн 2 мүнгэн

…С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лётчик-космонавт подполковник Владимир Александрович Шаталов.

«СОЮЗ-4», «СОЮЗ-5» ОНГОСОНУУД ГАЗАРЫЕ ТОЙРОН ДАБШАНА

ТАСС-ай мэдээсэл

…рбан космонавтһаа бүридэһэн экипажтай …з-5» гэжэ замбуулинай онгосо мүнөөдэр, 1969 … январиин 15-да Москвагай сагаар 10 час 14 …ада Газарые тойрон дабшаха замда гаргаг…

…вет космонавтнууд: онгосын командир под…вник ВОЛЫНОВ Борис Валентинович, экипа…эшүүд—борт-инженер, техническэ эрдэмэй …дат ЕЛИСЕЕВ Алексей Станиславович, ин…-шэнжэлэгшэ подполковник ХРУНОВ Евге… …асильевич замбуулинай онгосодо һуужа нии…

…мбуулинай «Союз-5» гэжэ онгосо урид хараалагдаһан замда гаргагдаа.

Замбуулинай «Союз-5» гэжэ онгосын зам иимэ гэбэл:

Газарые 88,7 минутын турша соо тойроно;

Газарай нюрууһаа эгээн холонь (апогей) 230 километртэ;

Газарай нюрууһаа эгээн дүтэнь (перигей) 200 километртэ;

51 градус 40 минута һөөлжүү замаар тэрэ ниидэнэ.

Замда гаргагдаһанайнгаа һүүлээр «Союз-5» онгосын командир нүхэр Волынов Борис Валентинович Газартай, замбуулинай «Союз-4» онгосотой хоёр талын радио-холбоо байгуулаа.

Нүхэр Б. В. ВОЛЫНОВАЙ элидхэһэнэй ёһоор, өөрынь, экипажай гэшүүдэй бэе һайнууд; онгосын таһалганууд соохи дараса ба температура хэм соогоо.

Замбуулинай дайда соо хамтаараа туршалга хэхэ программые дүүргэжэ эхилээбди гэжэ «Союз-4» ба «Союз-5» гэжэ онгосонуудай командирнууд лётчик-космонавтнууд нүхэд Шаталов Владимир Александрович, Волынов Борис Валентинович элидхээ.

…ЮЗ-5" ОНГОСЫН КОМАНДИР НҮХЭР Б. В. ВОЛЫНОВАЙ НИИДЭХЫНГЭЭ УРДА ТЭЭ ХЭҺЭН

МЭДҮҮЛГЭ

…этэ нүхэд ба ханинар!

…т наука ба техникэ зам…ние шэнжэлэн мэдэхэ орёо …онуудаа удаа дараалан бэе…э байна.

…чик-космонавт Владимир …андрович Шаталовай жолоодоһон «Союз-4» онгосые үсэгэлдэр замбуулинай дайдада үдэшэбэбди, харин мүнөөдэр намда, минии нүхэд лётчик-космонавтнууд Елисеев Алексей Станиславович, Хрунов Евгений Васильевич гэгшэдтэ «Союз-5» гэжэ олон һууритай онгосо дээрэ һуужа замбуулинда ниидэхэ нэрэ хүндэ тудаад байна.

Замбуулинай дайдые амгалан тайбанай хэрэгтэ, хүн түрэлтэнэй бодото эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ бидэнэй хабаадахаар даалгаһанайнь түлөө омогорхонобди.

«Союз-5» онгосын экипажай үмэнэһөө Эхэ оронойнгоо харюусалгата даабарииые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедые, манай правительствые, совет арадые найдуулнабди.

Түрэл газар дээрээ уулзатараа баяртай, хүндэтэ нүхэд!

Баяртай!

«СОЮЗ-4» ГЭЖЭ ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСО НИИДЭҺЭЭР

ТАСС-ай мэдээсэл

…варин 14-дэ Москвагай сагаар 15 часта …з-4» гэжэ онгосо газарые 3 дахин тойроо.

…юз-4» гэжэ замбуулинай онгосотой ээлжээтэ …-холбоо байгуулхада Газарые 3 дахин тойро… үедэ хараалагдаһан туршалганууд ба научна …лгэнүүд, ниидэлгын программа амжалтатай… дүүргэгдээ гээд подполковник Шаталов Вла…р Александрович дуулгаа. Замбуулинай онго… ниидэлгын замые гараараа хубилгахада бүхы …гонь нарин нягтаар дүүргэгдэжэ, наранай ба…иүүдые Наран тээшэ сэхэ харуулһанай ашаар …ын оньһон түхеэрэлгэнүүд энерги үгэжэ бай… хангагдаа.

…үхэр В. А. Шаталов газарай нюрууе, Газарай …р хушагдаһан хубиие ажаглан хараа, мүн …уулинай онгосо соохоо телерепортаж дамжуу… Дамжуулгынь шанар эрхим һайн байгаа. Га… хоёрдохёо тойрохо үедөө ехэ дуратайгаар … хоол баряа. Лётчик-космонавтын бэень гэм… һайн, һудалайнь сохисо минутада 66, амисха…—минутада 18 байгаа. Газарые хоёрдохёо тойрожо ябахадаа, лётчик-космонавт Шаталов Владимир Александрович туршалгануудаа үргэлжэлүүлхын тула космонавтын амарха ба научна шэнжэлэлгэнүүдые хэхээр хараалагдаһан таһалга соо ороо.

«Союз-4» онгосо дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ: кабина соохи агаарай дараса ртутна столбын 800 миллиметр, температурань Цельсиин 19 градус байгаа.

Лётчик-космонавт нүхэр Шаталов Владимир Александрович программын ёһоор хараалагдаһан туршалганууд ба шэнжэлэлгэнүүдээ үргэлжэлүүлһээр.

* * *

Январиин 14-дэ Москвагай сагаар 18 часта «Союз-4» онгосо Газарые таба дахин тойроо.

«Союз-4» онгосотой ээлжээтэ радио-холбооной үедэ лётчик-космонавт Шаталов Владимир Александрович ниидэлгын программа амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна гээд дуулгаа. Биотелеметрическэ оньһон түхеэрэлгэнүүдэй ба космонавтын элидхэһэнэй ёһоор, космонавтын бэень һайн. Замбуулинай онгосо дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

Программатайгаа тааралдуулан, лётчик-космонавт Газарые дүрбэдэхеэ тойрохо үедөө ниидэлгынгээ замые мэдэжэ абаа, тэрэнэй һүүлээр Газарые табадахяа тойрохо үедөө, 16 час 30 минутада, двигательнэ түхеэрэлгын туһаламжаар «Союз-4» онгосынгоо ниидэлгын замые хубилгаа.

Онгосо дээрэһээ телевизионно дамжуулганууд хэгдээ. Дамжуулгын үедэ нүхэр В. А. Шаталов кабинынгаа байгуулга, тэрээн соохи түхеэрэлгэнүүд тухай тодоор хөөрэжэ үгөө.

Январиин 14-нэй 18 час 16 минутаһаа эхилээд, январиин 15-най 4 час 12 минута болотор «Союз-4» онгосо Советскэ Союзһаа хаража шадахагүй зоно-до ниидэлгээ үргэлжэлүүлхэ юм.

Январиин 14-нэй 20 часһаа январиин 15-най 3 час хүрэтэр Владимир Александрович амарха.

«СОЮЗ-4» ОНГОСОҺОО ДАМЖУУЛГАНУУД ХЭГДЭБЭ

…юз-4» гэжэ замбуулинай …со дээрэһээ январиин 14-…эдэ дахин теледамжуулга …ээ. Газарһаа хэдэн зуун …метр холоһоо лётчик-кос…вт Владимир Шаталов …элгын хүтэлбэрилэгшэдэй …арииe дүүргэн, бэеын …р тухайгаа дуулгаа, каби… түхеэрэлгэнүүдтэй танил…аа.

…«Амур!» — «Заря» хэлэ… байна.

…осмодром ба замбуулинай …сын хоорондохи радио-хол…н иимэрхүүгээр эхилдэг …аа.

«Амур» — Владимир Шаталовай радио-дохёо.

Космонавтын даабаринуудаа хэдэ дахин дабтажа, бортжурналаа һэхэжэ, тэндэ тэмдэглэлнүүдые хэжэ байхыень бидэ хараабди.

— Хэр зэргэ кабинадаа тааараабта? — гэжэ космонавтһаа асууба.

Ниидэн гаралга амжалтатайгаар үнгэрөө, саг тон түргөөр үнгэрнэ гэжэ гэмшэн хэлээ.

Программын ёһоор хүдэлмэридөө орожо эхилбэ гэжэ дуулгаһанай һүүлээр, «Союз-4» онгосын командир гэртээ байһан шэнгеэр тойрон хараад, иигэжэ хэлэбэ:

— Бүгэдыень эндэ һубарюулан табяаб.

Телевизорэй хажууда байһан хүн бүхэн энэ ажаглалтадань урмашажа, үрнаар энеэбхилээд абаа ёһотой.

Нэгэ хэдыхэн саг болоод, онгосо дээрэхи камеранууд ба микрофонууд хүдэлгэгдэбэ.

— Танине һайнаар харанабди! — гэжэ «Заря» дуулгаба.

Космонавт өөдөө үндыгөөд, иллюминатор уруу хараба.

— Газарые хаража байнаб. Зүүн гар тээхи иллюминатор уруу харанаб, — гэжэ тэрэ дуулгаба.

Космонавтын репортаж эхилбэ. «Союз-4» онгосые табиһан тухай мэдээсэлые «Маяк» радиостанцяар шагнааб, — гэжэ Владимир Шаталов хэлэбэ.

Онгосын командирай хүдэлжэ байһан кабинаһаа телекамерын туһаламжаар репортаж хэгдээ. Тиимэ телекамера онгосын газаа таладаньшье бии. Космонавтын амарха таһалга соо телекамера мүн лэ тодхогдонхой. Тиимэ камерын туһаламжаар Георгий Береговой «Союз-3» онгосо дээрэхи түхеэрэлгэнүүдтэй танилсуулаа бэлэй.

— Онгосын бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ, — гэжэ Владимир Шаталов мэдүүлбэ. — Замбуулинай замда гаргагдаһанай һүүлээр бэемни һайн. Кабина соогуураа дэгдэн ниидэхэ байдалда дадааб. Научна туршалгануудые хэхээр бэлдэнхэйб. Мүнөө... хоёрдохи часаа ниидэжэ ябанаб:

Саг тухай дуулгахаһаа урид космонавт зог татаад, часаа хараба.

— Амардаг ба научна шэнжэлэлгэ хэдэг таһалга сооһоо репортажаа үргэлжэлүүлхэб, — гэжэ Шаталов дуулгаба.

— Онгосын түхеэрэлгэнүүдтэй таанадые танилсуулхаяа оролдохоб.

Үшөө нэгэ хэды саг болоод космонавттай уулзахын түлөө телевизор харагшад тэрээнтэй хахасаба. (ТАСС).

…АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

…УРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР А. В. БАШИНОВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

…еспубликын партийна, совет… ажахын органуудта олон жэ… туршада һайнаар хүдэлһэ…нь түлөө, мүн 60 наһа гүйсэһэн…нь дашарамдуулан, нүхэр **Башинов Африкан Владимировичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

…лаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
…969 оной январиин 13.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

РСФСР-эй районуудай арадай сүүдүүдэй Буряадай АССР дотор һунгагдаха арадай заседательнуудай тоо тухай

РСФСР-эй сүүдэй байгууламжын Хуулиин 29-дэхи статьягай ба «РСФСР-эй районуудай (городуудай) арадай сүүдүүдые һунгаха Дүримэй» 71-дэхи статьягай үндэһөөр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

РСФСР-эй районуудай арадай сүүдүүдэй Буряадай АССР дотор һунгагдаха арадай заседательнуудай тоое иимээр тогтоохо:

Районуудай сүүдүүдэй нэрэ	һунгагдаха арадай заседательнуудай тоо
1. Баргажанай районой арадай сүүд	130
2. Баунтын районой арадай сүүд	75
3. Бэшүүрэй районой арадай сүүд	75
4. Зэдын районой арадай сүүд	130
5. Яруунын районой арадай сүүд	120
6. Загарайн районой арадай сүүд	210
7. Захааминай районой арадай сүүд	75
8. Кабанскын районой арадай сүүд	225
9. Хэжэнгын районой арадай сүүд	65
10. Хяагтын районой арадай сүүд	150
11. Мухар-Шэбэрэй районой арадай сүүд	75
12. Ахын районой арадай сүүд	60
13. Прибайкалиин районой арадай сүүд	140
14. Хойто-Байгалай районой арадай сүүд	70
15. Сэлэнгын районой арадай сүүд	150
16. Түнхэнэй районой арадай сүүд	75
17. Улаан-Үдын районой арадай сүүд	150
18. Хориин районой арадай сүүд	75
19. Улаан-Үдэ городой Железнодорожно районой арадай сүүд	280
20. Улаан-Үдэ городой Октябрьска районой арадай сүүд	210
21. Улаан-Үдэ городой Советскэ районой арадай сүүд	210
Бүхыдөө республика дотор	2750

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1969 оной январиин 13.

НҮҮРҺЭШЭД УРАГШАТАЙ

Галуута-Нуурай шахтоуправлениин хүдэлмэришэд гүсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабарииe 101,6 процент дүүргэжэ, 18.089 … нүүрһэ түсэбһөө гадуур республикынгаа промышленностьда … байна.

2/5 шахтын хүдэлмэришэд … саг соо управлени соогоо түрүүлжэ ябана. Тус шахтын түрүүшэд даажа байһан бүхы техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана, ажалай бүтээсые ходо дээшэлүүлнэ, продукциингаа өөрынь үные хямдаруулна.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай ажалай вахтада жагсаһан Галуута-Нуурай нүүрһэшэд шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө элэбхи ехэтэйгээр ажаллана. Нормоёо үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо улам олошорһоор.

В. АФАНАСЬЕВА.

МАНАЙ НИИДЭЛГЭНҮҮД

Юрий Гагаринай 1961 оной апрелиин 12-то замбуулинай дайдада онгосые жолоодон ниидэжэ эхилһэн сагһаа хойшо замбуулин худар 11-дэхи аяншалга январиин 14-дэ эхилээ. Үнгэрһэн найман жэлэй турша соо совет космонавтнууд Газарые тойрожо, замбуулин соо хэдэн зуун час үнгэргэжэ, хэдэ хэдэн арбан миллион километр зайе гаталаа.

Энэ гайхамшаг түүхын хуудаһанууд соо «Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосонуудаар эгээн түрүүшээр бүлэг бүлэгөөрөө космонавтнуудай ниидэлгые 1962 оной августда Андриян Николаев Павел Попович хоёрой эхилһэн, эхэнэр-космонавт Валентина Николаева-Терешковагай эгээн түрүүшээр замбуулинай дайдада аяншалһан, «Восход» гэжэ олон һууритай онгосоор космонавтнууд Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоров гэгшэдэй 1964 оной октябрь һарада бүлэгөөрөө ниидэһэн ушар хүндэтэ һуури эзэлнэ. 1965 оной март һарада Алексей Леоновой онгосоһоо замбуулинай дайдада гараһан ушар мүн лэ энээнтэ хабаатай.

Георгий Береговойн ниидэлгэеэ амжалтатайгаар дүүргэһээр хоёр һара хахад болоһон хойно космонавт Владимир Шаталовай жолоодоһон замбуулинай онгосо ниидэн гараа. Георгий Береговой замбуулинай дайда соогуур дүрбэн сүүдхын туршада ниидэхэдээ, элдэб оньһон түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар онгосын шэглэлые оло дахин хубилган ниидэхэ туршалгануудые хээ. Гэхэтэй хамта космонавтгүй онгосотой хамтадаа туршалгануудые хэхэ программа тэрэ дүүргээ.

Замбуулиниие шэнжэлэн мэдэхэ талаар 1969 оной эхин туршалгануудаар баян байгаа: январиин хоёр неделиин туршада планетэнүүд хоорондын хоёр автомат станци Һурэй солбон тээшэ эльгээгдэжэ, «Союз-4», «Союз-5» гэжэ онгосонууд ниидэлгээ эхилбэ.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар 12-дохи жэл эхилбэ. (ТАСС).

КОСМОНАВТНУУДАЙ АЖАБАЙДАЛАЙ ХУУДАҺАНУУД

ПОДПОЛКОВНИК БОРИС ВАЛЕНТИНОВИЧ ВОЛЫНОВ

Борис Валентинович **Волынов** Эрхүү хотодо 1934 оной декабриин 18-да түрэһэн юм.

Борис Прокопьевск хотын дунда һургуули, һүүлдэнь авиационно һургуули дүүргээ.

1956 ондо Волгоградска сэрэгэй авиационно училищи дүүргэһэнэй һүүлээр Борис Валентинович Совет Армиин авиационно частьнуудта алба хээ. Волынов 1958 ондо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн болоһон.

1960 онһоо хойшо космонавтнуудай отрядта орожо, бэлэдхэлээ эхилээ. Замбуулинай дайда… ниидэхэ бэлэдхэлээ амжалтатайгаар гаража, 1963 ондо Валерий Быковскиин, мүн Георгий Береговойн дублёр байгаа.

Гол хүдэлмэриһөө таһалгарангүйгөөр Волынов Жуковскиин нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй инженерно академи 1968 ондо дүүргээ. Борис Валентинович һамгатай. Тэрэнэй һамган Тамара Федоровна машина бүтээлгын инженер-металлургаар заводто хүдэлдэг. Волыновтан хоёр үхибүүдтэй: Андрей — 1958 ондо, Татьяна — 1965 ондо түрэһэн.

Борис Валентинович бага наһанһаа эсэгэгүй үлэһэн юм. Врач мэргэжэлтэй эхэнь (мүнөө пенсионерка) Евгения Израилевна гэгшэ тэрэниие хүмүүжүүлээ. Үни удаан эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө тэрэ «Республикын габьяата врач» гэһэн нэрэ зэргэ хүртэнхэй.

АЛЕКСЕЙ СТАНИСЛАВОВИЧ ЕЛИСЕЕВ

Алексей Станиславович **Елисеев** Калужска областиин Жиздрэ городто 1934 оной июлиин 13-да түрөө. Тэрэнэй бага наһан гэр бүлынь ажаһууһан Москва шадар үнгэрөө юм.

Алексей дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр 1951 ондо Москвагай Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищида орожо, тэрэниие амжалтатайгаар дүүргээ.

Конструкторска бюродо хүдэлжэ байха үедөө Алексей Станиславович 1967 ондо техническэ эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэ хүртэхэ шалгалта барижа гараһан.

Елисеев космонавтнуудай отрядта 1966 онһоо хойшо бэлэдхэл хэжэ эхилһэн байха юм. Тэрэ Советскэ Союзай Коммунис партиин зэргэдэ 1967 ондо ороо.

Елисеевэй һамган Лариса Ивановна конструкторска бюродо инженерээр хүдэлдэг. Елисеевтэнэй басаган—Елена найма наһатай. Космонавтын эхэ—Валентина Ивановна, химическэ эрдэмэй доктор, профессор, СССР-эй Наукануудай академиин физическэ химиин институтда хүдэлдэг.

ПОДПОЛКОВНИК ЕВГЕНИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ ХРУНОВ

Евгений Васильевич **Хрунов** Тульска областиин Воловско районой Пруды гэжэ тосхондо 1933 оной сентябриин 10-да түрөө.

Евгений долоон жэлэй һургуулиие, хүдөө ажахын техникумые дүүргээ. Бага наһанһаа авиацяар һонирходог дээрэһээ Евгений сэрэгэй-авиационно һургуулиие дүүргээ, 1953 ондо авиационно училищиин курсант болоо.

Училищиие дүүргэһэнэй һүүлээр Евгений Васильевич Совет Армиин авиационно частьнуудта алба хээ. 1959 ондо тэрэ Коммунис партиин зэргэдэ ороо.

Хрунов космонавтнуудай отрядта 1960 ондо оруулагдаа, замбуулинай ниидэлгэнүүдтэ бэлдэжэ байхадаа тэрэ Алексей Леоновой дублёр байһан юм.

1968 ондо Евгений Васильевич Хрунов Жуковскиин нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй инженерно академиие эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргээ.

Евгений Васильевич һамгатай. Һамганиинь Светлана Анатольевна 1939 ондо түрөө, дунда һургуулиин багшаар хүдэлдэг.

Хруновтон—1959 ондо түрэһэн Валерий гэжэ хүбүүтэй. Космонавтын эхэ Аграфена Николаевна—пенсионерка. (ТАСС).

Коммунист тухай хөөрөөн

АЛДАР НЭРЭНЬ — КОММУНИСТ

ОЛОН ДАРХАШУУЛАЙ хүдэлжэ байһан газарта абяа шэмээ таһарлаггүй. Зарим хүнүүд һүхөөрөө модо хайна, нүгөөдүүлынь хюроодэнэ. Ямар ехэ барилга бүтэжэ байнаб гэхээр. Тойроод бэлэн болоһон модон ябталагдана. Магад тэрэ хабтагайнууд үнэхөөрөөшье хаана нэгэ газарта клуб гү, али ондоошье барилгада хэрэглэгдэхэ байгаа аалам. Мүнөө дээрээ энээн тухай юушье хэлэхын аргагүй байна.

Дархашуулай байһан газарта юумэндэ дуратай бага үхибүүд холоо суглархан байгша.

— Холо ошогты, саашаа байгты! — гээд, Доржо үбгэжөөл бадашана. Үхибүүд тэрэнһээ айһан маяг гаргажа, иишэ тиишээ тарашанад. Доржо үбгэн һанаагаа амаранги, гааһаяа хармаан сооһоо гаргаад, тамхилжа ороно. Тиигээд тээ саанахана дархалжа байһан Гүндэн Истариков тээшэ хараад:

— Энэтнай гайхалтайл хүн даа. Уран гартай, — гээд миһэд гэнэ. — Байза, энэ Гүндэнтэй уулзажа, бага хөөрэлдэхэ байна.

Доржо үбгэжөөл наһаараа гартаа һүхэ барижа ябаһан хүн. Теэд мүнөө аса, тармуурһаа эхилээд, юумэ хэжэл байдаг, гэртээ миил һуудаггүй. Хаана дархашуул байнаб — тэндэ ошоһон лэ байха. Мүнөө Гүндэнэй хажууда ошоод хөөрэлдэжэ байна.

— Гүн-даан, хэзээ байшангаа барижа дүүргэхэ юмта?

Үбгэжөөлэй һурахада, Гүндэн хармаанһаа пулаадаа гаргажа, духа дээгүүрхи хүлһөө аршасагаан:

— Мэнэ гэһээр дууһахабди даа, гоё һайхан клубта залуушуулнай сугларжа, ёохор наада дэлгэхэеэ ойртоо, — гээд Гүндэн харюусана.

Доржо үбгэжөөл нютагайнгаа, түрэл «Восточные Саяны» колхозойнгоо этээл бэрхэ дархан, бригадир Истариковые ехэл магтадаг. Тэрэнэй хэжэ байһан ажалые дэмы һайшаанагүй. Гүндэн тэрэ үбгэжөөлтэй хэдэн үгэ ярилдажа, һанааень заһаад: «Доржо ахай, ажалаа ошохомни» гээд дарбаа һүхэеэ хүдэр гартаа барижа, барилга тээшээ шамдаба.

Гүндэн Аюнеевич коммунист хүн. Зондоо хүндэтэй ябадаг. Тэрэнэй уран гараар дархалагдаһан юумые хараад, хүн бүхэн гайхажа ханадаггүй. Дархашуулай бригадир ябажа, колхоздоо малай олон байра бодхоогоо, һургуулиин байшан, бани бариа. Тиигээд колхозой түб тосхондо соёлой байшан баригдаһан байна. Энэ хүн хүдэлмэридөө оролдосотойгоор хандадаг. Нагатэ Гүндэнэйдэ ороходомни, ханадань гурба-дүрбэн Хүндэлэлэй грамотанууд гуулаатай харагдаба. Эдэнь тэрэнэй коммунис ёһоной, үнэн сэдьхэлээ табижа, нниитын ажал бүтээлсэдэгыень гэршэлнэ.

Нёдонюу намар ноябриин һайндэрэй урда тээ Гүндэн Истариковай ударидалга доро соёлой байшан бодхоогдожо, нютагаймнай залуушуул угаа ехээр баярлаа һэн. Гүндэнэй ударидажа бүтээһэн ажал колхозойнь правлениидэ үндэрөөр сэгнэгдээ. Тэрэ оронойнгоо ниислэл — Москва зорижо, ВДНХ-да хабаадаһан, Улаан талмайда ошожо, В. И. Ленинэй мавзолейдэ ороһон байха. Энэнь наһан соонь мартагдашагүй. Теэд коммунистын хэрэг гансахан энэ бэшэ, колхоздомнай хэды олон гоё һайхан гэрнүүд жэрын бодожо байнаб. Энээндэ баһал уран дарханай хубита ажал ороһон лэ байдаг. Һаруул һайхан, шэнэ гэрнүүдтэй айлнууд түбхинэмэ ажаһуудалтай болоно байна. Телевизор табижархёод, Москваһаа дамжуулгануудые хаража байдаг. Хүдөө тосхонуудай үнгэ шарайгаараа хубилжа байхада, коммунист Истариков мэтын уран гартанай хубита оролсоно гэхэдэ зааханишье алдуу болохогүй.

Гүндэнэй һанаа үшөө нэгэ юумэ зобооһон юм. Колхоздомнай ороохо тарга хадагалха һайн склад үгы һэн. Үрдын залгаалһан мал хуушан амбаарнуудта үрэһэнэй тарян багтахаяа болиһон байба.

— Колхоздомнай томо складуул хэрэгтэй, — гэжэ һанамсаараа коммунист Гүндэн правлениидэ яаралтай ошожо, түрүүлэгшэдээ дурадхаба. Колхозой түрүүлэгшэ коммунистын урдаһаа шарайшалан: «бэрхэл хүнши даа» гээ һэн. Хэдэн һара үнгэрһэн хойно тосхонноймнай хажууда үндэр томо склад ербыжэ харагдадаг болоо һэн. Сагаан шифер хушалтань наранай элшэдэ ялалзан, коммунист Гүндэнэй ударидажа бүтээһэн барилга хүн бүхэнэй һанаанда мартагдашагүйгөөр абтаахай.

Имэл зоригтой хүн нютагтамнай бии. Тэрэнэй нэрэнь — коммунист.

Б. ДАМБАЕВ.

Түнхэнэй аймаг.

О ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Шулуу нүүрһэшэдэй ажаһуудаг Гусиноозерск хотодо дүтэхэнэ шэнээр баригдажа эхилһэн ГРЭС-эй хүдэлмэришэдэй ажаһууха гэр байрануудые Улаан-Үдын ТЭЦ-эй, «Сибэнергострой» трестын барилгашад бодхоожо эхилбэ. Зүжэг наада хаража зохидоор амарха Соёлой ордон, кинотеатр, эмхи зургаануудай байшангууд эндэ ербын бодохо юм. 1972 ондо байрын 60 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые бодхооху барилгашад урдаа табина.

Хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ Гуси[...] Буряад ороной томо городуу[...]ниинь болохо юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. 120 [...]тай гэр баригдажа байна. 2. Б[...] олон жэл соо ажаллаһан Петр [...] (зүүн гарһаа) залуу барилгаша[...] бари үгэнэ.

П. БУРМАКИНАЙ фо[...]

10.000

Фрунзын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын машинанууудай заводой главна конвейерһээ гараһан шэнэ шэрээр яларжа байһан пресс-подборщик дээрэ иимэ тоо бэшээтэй байгаа. Жэлэй саада тээ үбһэ хуряалгын шэнэ агрегадуудые гаргажа эхилһэн завод техникэ олоор ороной ажахынуудта эльгээжэ эхилээ. Москвада эмхидхэгдэһэн хүдөө ажахын техникын уласхоорондын выставкэ дээрэ Киргизидэ бүтээгдэһэн тус пресс-подборщик алтан медальда хүртөө бэлэй. Энээнһээ урид бүтээн гаргагдадаг пресс-подборщигуудтай жэшэбэл, ажалайнь бүтээсэ 1,5 дахин ехэ.

«ЗАМБУУЛИН ТУХАЙ ШЭНЭ МЭДЭЭНҮҮД»

К. Э. Циолковскиин нэрэмжэтэ космонавтикын түүхын гүрэнэй музей соо эмхидхэгдэһэн экспресс-выставкэ иимэ нэрэтэй.

Выставкын «Газар—Үүрэй солбон» гэһэн бүлэг музейдэ ерагшэдэй анхаралые ехээр татана. Эндэ табигдаһан материалнууд Үүрэй солбон тээшэ мүнөө ниидэжэ ябаһан «Венера-5» гэжэ планетэнүүд хоорондын совет автомат станци тухай хэлэнэ.

Выставкын материалнууд врач Г. Мановцев, биолог А. Божко, техник Б. Улыбышев гэгшэдэй хабаадаһан гайхамшаг туршалгатай мүн лэ танилсуулна. Газар дээрэхи «замбуулинай дайда» соо үнгэргэһэн нэгэ жэлынь хүнэй замбуулинай дайдада үни удаан ниидэхэ арга боломжотой байһые тодорхойлоо. 1919—1920 онуудта К. Э. Циолковскиин «Одо мүшэнүүдэй оршондохи ажамидарал» гэһэн зохёолынь эндэ харуулагдана. Агууехэ ород эрдэмтын хэлэһэн олон тоото дурадхалнуудынь мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна.

«Зонд-5», «Зонд-6» гэжэ совет станцинуудай эхи табиһан «Газар—Һара—Газар» гэһэн замаар «Аполлон-8» гэжэ онгосо дээрэ американ космонавтнуудай ниидэһые харуулһан фото-зурагууд выставкэ дээрэ мүн лэ харуулагдана.

ШЭНЭ КАНАЛ ТАТАГДАХАНЬ

Хойто-Кавказай уһагүй талада дайдаар Ставрополиин томо канал 1969 ондо татагдаха юм. 326 километр утатай тус канал 175 мянган гектар тарянанай талмай, ган гасуурта ородог 2 миллион гектар газар уһалха юм. Жэлһээ жэлдэ ган гасуур болодог зонодо энэ уһалалгын түхеэрэлгын бодхоогдожо байһаниинь бүришье һайшаалтай.

Ставрополиин гол канал олон асуудалнуудые шиидхэхэдэ туһалха юм. Тарянанай талмай уһалхаһаа гадна, бэлшээриин газар уһалагдаха. Хүн зоной ажаһуудаг һуурин тосхонуудые уһаар хангалга һайжарха. Тиигэжэ уһан ажахын ба техническэ эрилтэнүүдтэ элбэгээр хэрэглэгдэдэг болохонь.

АЛАС-ДУРНА ЗҮГЭЙ ЗАГАҺАШАДТА ЭЛЬГЭЭГДЭБЭ

Ярославска судна бүтээдэг заводой коллектив загаһа олзоборилдог шэнэ судануудые олоор гаргажа эхилээ. Эдэ суднануудынь загаһа олзоборилхо элдэб онол аргануудые хэрэглэхэ, тэрэ тоодо электрын гэрэл хэрэглэхэ шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Суднануудынь 30 суудхын турша соо далай дээгүүр тамаржа, 250 тонно загаһа хадагалха аргатай.

Шэнэ түхэлэй суднанууд туршалгаяа амжалтатайгаар үнгэргэжэ, Алас-Дурна зүгэй загаһашадта эльгээгдэбэ.

СУДНАНУУД... ҺАЛХИ [...] БЭДЭРНЭ

Үбөлэй үедэ загаһа [...]дог суднануудые хүргөө[...] далай дээрэхи һалхи [...]дэрхэеэ тусгаар экспед[...] далай дээрэ гараба.

Загаһа олзоборилдог [...]даар эрдэмтэд ба мэр[...] сэхэхэн бүлэг гараа. Т[...]рын туршада суднануу[...] болодог мүльһые зайсу[...]дэб онол аргануудые тур[...]дэрхэ юм.

ЭРХИМ АЖАЛАЙ ТҮ[...] ШАГНАЛ

1968 оной дүнгүү[...] Волгоградай «Красный [...]» гэжэ металлургическа [...] коллективтэ шагнал үг[...]рэгшэ жэлэй ажалай дү[...] предприяти 40 миллион [...] олзо оруулаа.

Предприяти дээрэ жа[...]шо хүдэлһэн, ажалай [...]дэлэг хүнүүдһээ бэшэ [...]нууд булта шанда хүрт[...]риальна урмашуулга [...] бүхыдөө 1 миллион 390 [...] түхэриг гэхэ гү, али [...]жэлтэй жэшэбэл, 350 мя[...] хэригөөр ехэ мүнгэн хуб[...]

(Т[...]

БУРЯАД ҮНЭН

ХОНИШОДОЙ ҺУРГУУЛИ

ХУРЬГАДЫЕ ЗҮБӨӨР ТҮЛЖҮҮЛХЭ ТУХА[...]

Нэгэдэхи хэсэг

ҮНГЭРЭГШЭ ЖЭЛЭЙ туршада республикымнай олонхи хонишодой бригаданууд 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаһан байха юм. Энэ амжалтань хонишодой эршэтэй һайнаар хүдэлжэ гараһыень гэршэлнэ.

Дүй дүршэл ехэтэй, өөрынгөө ажалые бодото һайнаар мэдэхэ хонишод республика доторнай олон. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозһоо — Социалис Ажалай Герой Г-С. Цыремпилова, хонишод Гомбоев, Бальжиев гэгшэд, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозһоо — Сидоров, Улаан-Үдын районой «Искра» колхозһоо — Мясников, Анаагай совхозһоо — Сойжинов, Тагаров, «Эрдэм» совхозһоо — Цыбиков, Чимитов, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозһоо — Банзаракцаева, Доржиев, Аюшеев, Хоринн аймагай Үдын совхозһоо — Тогмитова болон бусад эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа, һайнаар, хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн байна. Эдэнэр манай түрүү дүй дүршэлтэй эрхим хонишоднай.

I. ҺАЙН ХОНИНЬОО — ҺАЙН ТҮЛ

Нарин ба нарибтар нооһотой хонидые манай республика дотор үдхэхэдэ ехэ таарамжатай гэжэ түрүү хонишодой дүй дүршэл гэршэлнэ. Мүн олон хонид эхир хурьга түрэдэг байна. Борьёогой совхозые абаад үзэе. Эндэ зуун эхэ хонидой хори-гушаниинь эхирлэнэ. Богонихон саг болзорто искусственна аргаар үрэжүүлээд байбал, һайн харууһатай, тарган хонид һубайрдаггүй.

Хонидой үдэлгэ хадаа гансал һайнаар харууһалһан дээрэһээ бэшэ, мүн нэгэшье һубайрдаггүй эхэ хонин ба һайн үрэтэй хусаһаа гол түлэб дулдыдана. Түрүү хонишодой, зарим зоотехнигүүдэй ажаглалта дээрэһээ хаража үзэхэдэ, эхир хурьга түрэдэг хонид лэ жэлһээ жэлдэ эхирлэдэг байна. Һубайрдаг гү, үгышье гэбэл амидаржа шадахагүй хурьгадые түрэдэг хонид үсөөн тэды дайралдана. Иимэ ушарһаа эхир хурьга түрэдэг, мүн ходо һубайрдаг хонидые һайса танижа, сэг үргэлжэ ажаглалта хэжэ байха гэшэ тон шухала.

Түбхын түрүүндэ үг залгамжалан **һайн түл үгэдэг, нарин нооһотой, эхирлэдэг хонидые саашадань олоор үдхэлгэдэ һаналаа табиха ёһотойбди.** Тиимэһээ бүхы отарануудта эхир түрэһэн хурьгадые тусгаарлан тэмдэглэжэ байха хэрэгтэй. Мүн амидаржа шадахагүй хурьга түрэдэг, мүн һубайрдаг хонидые сэг үргэлжэ илгаан амярлажа, голодоһондо гаргажа байха.

Ниигэд лэ ойрын үдэрнүүдтэ республикымнай бүхы колхоз, совхозуудта хурьга абалган эхилхэнь. Хамаг түрэһэн хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гэшэ амархан хэрэг бэшэ гэжэ бултанда мэдээжэ.

Шадалтай тарган эхэ хонин лэ һайн түл үгэдэг, һүтэйшье байдаг. Хэрбээ ямар нэгэн шалтаг дээрэһээ хурьгалха хониной туранхай байбал, тэрэниие амярлан хаажа, һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэй. Хонидой хурьгалха үедэ хамаг хэрэгсэлнүүд түхеэрэгдэһэн байха ёһотой. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон хонишод хамаг дутуу дунда зүйлнүүдээ сэг дары усадхажа, хурьга абалгада тон харюусалгатайгаар хандаха уялгатай гэжэ дахин тэмдэглэе.

Хонишон гээд лэ булта адли байдаггүй. Нэгэниинь хонин ажалда олон жэлдэ хүдэлжэ, айхабтар баян дүй дүршэлтэй болоһон, харин зарим нэгэшүүл хонин ажалые юрэл хүнгэн хэрэг дээрэ тооложо, ажалдаа хайша хэрэг, халирхайгаар хандадаг ушар үзэгдэдэг. Хонин һүрэг үсхэбэрилгэ манай хүдөө ажахыда ямар аша туһатайб гэжэ ойлгодог, түрүү арга онол сэг үргэлжэ шудалдаг, өөртэнь даалгагдаһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандадаг хонишод манай республика дотор тиимэшье олон бэшэ гэшэ. Иимэ ушарһаа тобшолол хэжэ, хурьга абалга, тэдэниие зүбөөр харууһалан түлжүүлхэ арга дүршэлые бүхы хонишодой дунда ойлгуулха, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Энээнэй ямар ехэ удха шанартайе ойлгодоггүй, зарим нэгэн ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хайша хэрэгээр хандадаг байха юм.

Олонхи мэргэжэлтэд хонидой түл абаха үедэ хурьгадай толгойн тоо абахаһаа ондоо юумэ хэдэггүй. Хурьгаяа голоһон хонид, үншэрһэн хэды хурьгад бииб гэжэ мэдэхэшьегүй байха юм. Мүн лэ һүгүй, һүөөр бага хонидой тоо, түрэһөөр арбан таба хоноһон хурьгадай шэгнүүрые мэдэхэгүй байдаг ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Илангаяа ямар шалтагһаа хурьгад олоороо гарзалдаг бэ гэхэдэ, уураг хүхөөгүй, эхынгээ һү багатай дээрэһээ болодог. Эдэ мэтэ шухала зүйлнүүдтэ хайша хэрэгээр хандаһанай гэмээр хурьгад өөдэлдэггүй, олоороо гарзалдаг гэшэ.

Хонидой олоор хурьгалха үедэ ахалагша хонишодой зарим нэгэн харюусалгагүйгөөр хандана. Хонидой түрэлгые, нарай хурьгадые хайшан гэжэ зүбөөр түлжүүлхэб гэжэ мэдэхэгүй хүнүүдтэ энэ шухала ажал заримдаа даалгагдадаг. Хониной түрэлгые һайн мэдэхэ хүн лэ түл абаха ёһотой. Түрэхэ гэһэн хонин һүрэгһөө таһаржа, ямар нэгэн өөртэнь таарамжатай, сүлөө газар бэдэрдэг. Тиимэһээ түрэхэ гэһэн хонидые анхаралтайгаар адаглан, тусхай түхеэрэгдэһэн байрада заатагүй амярлан хааха хэрэгтэй. Ехэнхидээ хонид хүнэй ямаршье туһаламжагүйгөөр түрэдэг. Хонин түрэһөөр лэ хурьгаяа шэншэжэ, долёожо эхилдэг. Нигэ хадаа энэмнай хурьгаяа хэзээшье голохогүй. Зүгөөр хонидой хурьгаяа голодог ябадал али олон үзэгдэдэг. Ямар ушар дээрэһээ нигэнэб гэбэл, дорохи дэбдихэрыень сэг үргэлжэ шэнэлэн һэлгээгүй дээрэһээ болоно бшуу. Хэрбээ һая түрэһэн хонин 5—10 минутын туршада хурьгаяа энхэрэн хэрэглээгүй һаа, энэмнай үрээ голохын эхин шата болоно.

Гэбэшье зарим эхэ хониной отарын хүдэлмэрилэгшэд хониной хурьгаяа голоһые мэдэнгүй үлэшэдэг. Эхэдээ гологдоһон хурьган үншэржэ, өөдэлэнгүй, тажааржа эхилдэг. Тиигээд лэ дүршэлгүй хонишод эдэ ганда орхигдоһон гэхэ гү, али эхэдээ голуулһан хурьгадые ондоо, дайралдаһан лэ хониной хүхэ хүхүүлдэг. Нигэ нигэһээр эдэ үншэрһэн хурьгад «хулгай» хэжэ амидарха баатай болоно бшуу. Иимэ ушарһаа эдэнэр ондоо хурьгадай эдихэ һү үлүү булимтаржа, нүгөөдэнь үлэн хооһор үлэжэ, үхэхын туйлда хүрэдэг. Һая түрэһэн хурьган эхынгээ уураг эдеэгүй һаа, өөдэлдэггүй. Ураггаа дуран соогоо хүхэһэн хурьган саашадаа эли бодо дорюунаар түлжэдэг.

II. ХУРЬГАДТА ЭХЫН ҺҮН — ЭГЭЭЛ ШЭМЭТЭЙ ХООЛ

Саашадаа горитойхон болоодшье байхадаа һү ехэтэйл хонидой хурьгад хараа байса түргэн томо болодог, шэгнүүрээ ехээр нэмээдэг, һайнааршье түлжэдэг байна. Теэд адли үбһэ тэжээл эдижэ байгаад, зарим хонидынь яахадаа һүтэй, нүгөөдүүлынь хооһон муу байнаб? Тусгаар хүхэ дэлэн ехэтэй, һү элбэгтэй үгһаа гараһан хонид гэжэ байдаг ха юм. Тиимэһээ тэдэниие һүрэг соо наринаар хаража илгаад, үсхэбэридэ табиха шухала. Тиигэхын тула түрүүн хонидой олоороо хурьгалжа байха үедэ хожор, һү багатай хонидые тэмдэглээд, аргатайл болоо һаань, голодоһондо гаргажа, гүрэндэ тушааха хэрэгтэй.

Хонидой һү ехэтэйе лагаад мэдэхэб. Профессор М. Н. Лущихинай (Киргизэй нарин нооһотой үүлтэрэй хонидые бии болгогшо) тодорхойлһоной ёһоор, гараһаар 15 хоноһон хурьгадые шэгнээд үзэхэдэ, тус тустаа 11—14 килограммһаа дээшэ татадаг болоо һаа, эхэнь һү ехэтэй гэжэ мэдэгдэхэ ушартай. Харин тэрэнһээ доошо, тус бүридөө оройдоол 8 килограмм татаһан байбал, эхэнь хожор, һү багатай гэжэ тодорхойлогдохо зэргэтэй.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хурьгадай хүхөөр байхада тэдэндэ эхынь һүнһөө һайн тэжээл олохонь бэрхэтэй. Тиимэһээ саашадаа һү ехэтэй, һайн хонидые илгажа олоор үсхэбэрилхэ, зүбөөр эдеэлүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулха ёһотойбди.

Гараһаар 15 хоноһон хурьгадые тус бүридэнь 11—14 килограмм татадаг болгохо гэшэ бэрхэтэйхэн хэрэг. Теэд тусгаар һүтэй хонидые оролдосотойгоор илгаад, зүбөөр үсхэбэрилбэл, манай республикын эрхэ байдалдашье нарай хурьгадые түрүүшын 15 хоног соо шэгнүүрыень хоёр дахин ехэ болгохо арга боломжо бии. Юуб гэхэдэ, эхынгээ һү садатараа эдижэ байһан хурьгад гараһаар түрүүшын арба гаран хоногто илангаяа түргэн томо болодог байна.

Тусхайлбал, нёдондо «Байкал» племхоздо хурьгад, жэжэ түлнүүдэй ямараар түлжэдэг байһаниие шалгажа үзэхэдэмнай, юрын лэ байдалда һайнаар түлжүүлэгдэһэн хурьгад хахад һара соо шэгнүүрээ хоёр дахин ехэ болгодог байба. Нэгэ адли болзорто гараһан 90 толгой эмэ хурьгад түрүүн тус тустаа 4.2 килограмм шэгнүүртэй байбал, 15 хоноод байхадаа 8 килограмм татаа. Тэдэнэй эхэнүүдые һү ехэтэйгээрнь бэшэ, харин бэеынь шэгнүүрээр, нооһоорнь илгаа һэмди. Тиихэдэ һайса хаража, тусгаар һү элбэгтэй хонидые илгаһамнай тэдэнэй хурьгад бүришье түргэнөөр томо болодог байгаа. Гараһаар, хахад һара соо тэдэнэр тус тустаа 9,5—10 килограмм татадаг болоо. Ондоогоор хэлэбэл, бүхы бүлэг хурьгадай тус бүридөө шэгнүүрээ суудхын 253 граммаар нэмээхэдэ, һү ехэтэй хонидой түлнүүд тус тустаа шэгнүүрээ суудхын 369—386 грамм хүрэтэр ехэ болгодог байба.

Саашань хаража байхада хурьгад томо болохо бүрээ шэгнүүрээ ехээр нэмээхэеэ болижо, эхэһээнь таһалха үедэ тус бүридөө шэгнүүрээ үдэрэй 97,5 граммаар дээшэлүүлнэ. Тингэжэ эхэеэ хүхэжэ байха үедөө, 135 хоног соо хурьган бүхэн шэгнүүрээ суудхын 147 граммаар нэмээгээ. Харин бүри һүтэй хонидой хурьгад энэ үе соо шэгнүүрээ суудхын 180 граммаар ехэ болгоо.

Һара һараарнь хаража үзэхэдэ, нэгэ һаратайдаа хурьгад шэгнүүрээ 2,2 дахин, хоёр һаратайдаа — 3,2 дахин, гурба һаратайдаа — 3,3 дахин, дүрбэ һаратай байхадаа — 5,1 дахин ехэ болгоно. Харин бүри һүтэй хонидой хурьгад энэ үе соо шэгнүүрээ 7 дахин ехэ болгоо. Тингэжэ бүхы бүлэг хурьгаднай эхэһээ таһалагдахадаа тус тустаа 24,2 килограмм татаһан. Һү ехэтэй хонидой түл энэ үедэ толгой бүриин 29—30 килограмм болодог һэн.

Адли сагта гараһан, сасуу хурьгад аад, шэгнүүрынь яахадаа хоёр ондоо байнаб гэхэдэ, нэн түрүүн эхынь лэ һү ехэтэйһээ болоно. Гадна тэдэ хонид Улаан-Үдын искусственна үрэжүүлгын гүрэнэй станциин эгээл үүлтэртэй хусын үрөөр ороондо оруулагдаһан юм. Тиигээдшье эхэнүүдынь, хурьгадшье нэгэл отарада адли хэмжээнэй үбһэ тэжээл дээрэ харууһалагдаһан.

Гэхэтэй хамга һү ехэтэй хонидые илгаха, хооһонуудыень голодоһондо гаргахадаа ехэл нарилха, болгоомжолхо хэрэгтэй. Заримдаа эхэ хонид наһаа хүсөөгүй гү, али муу харууһа, тэжээл дээрэ байгаад ехээр тураһанһаа болоно, һү шэмээ татаһан байхадаа болохо бшуу.

Эрдэм наукын болон түрүү хонишодой дүршэлэй туршалга дээрэһээ харахада, эхээ хүхэжэ байһан хурьгад һайн харууһа, тэжээл дээрэ байбал, шэгнүүрээ суудхын 450—500 грамм хүрэтэр нэмээхэ ёһотой. Харин эхэһээнь таһалха тээшэ болоходо, тэдэнэр шэгнүүрээ ехээр нэмээхэеэ болижо, суудхын 100—120 граммаар дээшэлүүлнэ. Тэрэшэлэн эхээ хүхэжэ байһан хурьгадай нооһоншье түргэн ургажа, 4—6 дахин ута болодог. Эхэһээ таһалагдаад, жэлтэй болотороо тэдэнэй нооһон оройдоол 40—50 процент ургадаг байна.

Ондоогоор хэлэбэл, эхынгээ һү садатараа эдижэ байһан хурьгад саашадаа нооһо һайнтай, томо, тобир сула хонид болохо зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, нарай нялха хурьгадай нооһон түрүүшын хоёр недели соо илангаяа ехэ түргэн ургажа захалдаг шуу.

Энээнһээ ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, нэн түрүүн эхээ хүхэжэ байһан хурьгадые түрүүшын хоёр недели соо тон ханалгатай наринаар харууһалжа, зүбөөр эдеэлүүлбэл, үшөө хүсэд ургаагүй нооһоноймнь нарин утаһан һайса бэхижэжэ эхилнэ. Тэрээнһээ уламжалан һайн ноохо ехээр үгэдэг хонид болохо ха юм. Тиигэбэшье тэдэниие зүбөөр эдеэлүүлхэ, шанартай һайн тэжээлээр хангаха гэшэ баһал ехэ шухала.

III. НАРАЙҺААНЬ НАРИН ХАРУУҺАН, ШАНАРТАЙ ТЭЖЭЭЛ

Орон дотор хэгдэһэн олон тоото туршалганууд дээрэһээ харахада белок элбэгтэй үбһэ тэжээл горитой эдижэ байһан хурьгад баһал түргэн томо болодог, нооһониинышье һайн ургадаг байна. Жэшээлхэдэ, Доной хүдөө ажахын зональна институдай туршалга хэжэ үзэһэнэй ёһоор, эрэ хурьгадта үбһэ тэжээлэйнь шэмые 20 процент, малай бэедэ шэнгэхэ протеиниинь 40 процентээр ехэ болгожо үгэхэдэ, тэдэнэр шэгнүүрээ суудхэдээ урдынхиһаа 2,8 дахин ехээр нэмээнэ, мүн нооһыень хайшалхада нарин утаһаниинь 65 процентээр ехэ болоһон байдаг. Тингэжэ нэгэдэхи классай нооһон ехэ абтана бшуу.

Хэнэйшье мэдэһээр, белок элбэгтэй үбһэ тэжээл ехээр эдюулхэдэ гаргашань горитой болохо ааб даа. Теэд гэрэнь эсэстээ экономикынгоо талаар харюулагдаха. Юуб гэхэдэ, белок ехэтэй тэжээл һайса эдюулээд, нэгэ хурьган хусые худалдахадаа 235 түхэригтэ хүрэнэ. Харин миил юрэл үбһэ тэжээл эдижэ байһан хурьган хуса худалдахада оройдоол 76 түхэригтэ болодог. Тиихэдээ һайн, шэмэтэй тэжээл эдижэ байһан хурьган хусанууд нүгөөдүүлһээ 3 дахин үнэтэй болоно.

Иигэжэ хурьгадые нарайһаань шадамараар, үг һадаһанайнь һайн талые зүбөөр хэрэглэн түлжүүлхэ, үүлтэрыень һайжаруулха хүдэлмэри бодомжотойгоор эмхидхэхэ гэшэ хонин ажалые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, ашаг үрэ ехэтэй болгохо хэрэгые шиидхэхэ зэргэтэй.

Энээнтэй дашарамдуулан, хурьгадай түргэнөөр томо болохо, шэгнүүрээ ехээр нэмээхэ үеыень зүбөөр хэрэглэн, тэдэниие һайнаар харууһалха гэшэ хонишодой гол зорилго болоно. Хэрбээ энээниие хэрэглэжэ шадаагүй һаа, саашадаа бэеэ хүсэһэн хойноонь хонидые хэдышье һайнаар эдеэлүүлэ, харууһала, мүртэй үрэ гарахагүй. Эхэеэ хүхэжэ байһан хурьгадые зүбөөр харууһалжа, шэмэтэй тэжээл һайса эдюулбэл, тэдэнэр шэгнүүрээ суудхэдээ тус бүридөө 450—500 граммаар нэмээдэг гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Манай эндэхи шэрүүн уларилтай эрхэ байдалда хурьгадай шэгнүүрые аяар тэды шэнээнээр нэмээхэнь бэрхэтэйхэн.

Тиигэбэшье нэн түрүүн республикын колхоз, совхозуудта эхэ хонидой отара, бригада бүхэндэ нарай хурьгадай шэгнүүр дээшэлүүлхэ тусхай түсэб, даабари табижа үгөөд, тэрэниинь заабол дүүргүүлхын түлөө оролдохо сэг ерээ гэжэ һанагдана. Хурьгадай шэгнүүрые суудхэ бүри нэмээхэ даабари үгэхэдөө, тэдэнэйнь хэды хоноттой, һаратай б[...]ниинь харалда абалсаха шухала. Жэ[...] 15 хоногтой болоторнь хурьган бүхэн[...]нүүр суудхын 460—500 граммаар нэ[...] 15-һаа 30 хоногтой болоторнь — 350-[...] граммаар, 1-һээ 2 һаратай болотор[...] 200—250 граммаар, 2-һоо 3 һаратай [...]торнь — 150—180 граммаар. 3-һаа 4 һ[...] болоторнь — 100—120 граммаар н[...] даабари үгэхэ ёһотой. Хэрбээ тиигэжэ [...]дай эхээ хүхэжэ байха үедэ тэдэнэй [...]риин шэгнүүрые суудхэдээ дунда [...] 220—250 граммаар нэмээлгэжэ шада[...]мнай, хурьгад эхэһээ таһалагдахадаа ту[...]таа 30—33,5 килограмм татаха байна.

Хурьгадай шэгнүүр эды шэнээнээр [...]хын тула эхэнүүдыень һайнаар эдеэл[...] хурьгадтаньшье нэмэлтэ тэжээл һайса [...]хэ хэрэгтэй. Тэрэниие ямар нормоор [...]дүүлхэб гэһэн заабари хонин ажалда хаб[...] бүхы литература дотор олохо болохо, [...] энээн тухай ажахынуудай хүтэлбэрил[...] мэргэжэлтэдтэ мэдээжэ ааб даа. Хурь[...] эхээ хүхэжэ байха үедэ тэрэниие [...] түлжүүлхэ, шэгнүүрыень ехээр нэмэ[...]шэ республика дотор саашадаа хонин [...] хүгжөөхэ хэрэгтэмнай шиидхэхы удха [...]тай. Юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ [...] нооһотой буряад үүлтэрэй хонидые [...] нооһотой буряад үрөөр үрэжүүлжэ, үүлтэ[...] һайжаруулха, нооһонойнь шанарые дээш[...]хэ талаар ехэ юумэн хэгдээ.

Тиимэһээ эхээ хүхэжэ байһан хурь[...] шэгнүүр түргэнөөр ехэ болгоод, жэлтэй, [...] хахадтайдань 55—60 килограмм болго[...]даа һаамнай, олохон асуудал шиидх[...] байна бшуу. **Нэгэдэхеэр**, хониднай гол [...] тобир һайн томо бэетэй, түл барисатай, [...] байрсагүй байха. **Хоёрдохёор**, нооһо[...] хайшалагдаха, хониной тарган мяхан е[...]таха ха юм. Хэнэйшье мэдэһээр, бэеэр [...] тарган түлгэ, эрьенүүд жэжэ хонидто [...]доо хэзээшье ноохо, мяха ехэтэй байдаг.

Энээниие гэршэлхын тула иимэ жэш[...]руулая. Тусхайлбал, Зэдын аймагай ис[...]венна үрэжүүлгын станцида үрзанда ху[...] хусанууд эхэһээ һалгаагдахадаа тус т[...] 30—33 килограмм татаһан, удаань үшөө [...] һара үнгэрөөд байхада тэдэнэр 63—65 [...]грамм болоо. Тэдээн соо бүри томош[...] хурьган хусануудынь тус бүридөө 70—7[...]лограмм татаһан. 7—7,5 килограмм н[...] үгөө һэн. Тэдэнһээ багашагууд 45 толгой[...]ган хусануудынь тус бүридөө 60—69 [...]грамм татажа, 6,9 килограмм ноохо үгөө.

Эдэ хурьган хусанууд тусгаар ондоо [...]жэ һайн харууһа тэжээл дээрэ байлгагда[...] Тэдэндэ үбһэ, зелёнко, талха тарянанай [...] эдюулээд, адуулаад, хаһа саганынь уһалаа[...] байгаа.

Манай республикын ажахынууд бүхы[...] түлгэнүүдээ тус тустань 40 килограммһ[...]га бэшэ шэгнүүртэй болгожо, ороондо о[...]ха дүүрэн аргатай. Харин 40 килогра[...] доошо шэгнүүртэй, жэжэ түлгэнүүдые о[...]до оруулхада хурьгадынь бага, үлбэр[...] байдаг. Һүүлдэнь тэдэ хурьгадые хару[...]жа, хүл дээрэнь гаргахын тула ехэхэн г[...]ша хэрэгтэй.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэхэб? [...]най. Буряадай АССР-тэ хонин һүрэгые з[...] үсхэбэрилжэ, үүлтэрыень һайжаруулха, [...] ноохо ехэтэй болгохын тула хурьгадые [...]райһаань һайнаар түлжүүлхэ гэшэ гол [...]ла болоно. Яахадааб гэхэдэ, саашадаа үс[...]ридэ табигдаха эмэ түлгэнүүд, хурьган [...]нуудаймнай булта бэеэр томо, тобир һайн [...]гаал һаань, нарин нооһотой хонидые олоо[...]хэбэрилхэ зорилгомнай амжалтатайгаар [...]гэгдэхэ байһаниинь элитэ.

Р. ПИЛДАНО[...]

Буряадай хүдөө ажахын институдай доце[...]

РСФСР-эй габьяата зоотехн[...]

Н. СТАРИКОВ

зоотехн[...]

ҮҮГЭДЫЕ ХҮН ОЛГОХО ГЭБЭЛ...

Һаяхан Улаан-Үдэдэ республикын һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гурбан үдэрэй семинар-зүблөөн боложо дүүрэбэ. ...шэтын областьһоо бусаха зуураа, манай республикада тогто... РСФСР-эй Гэгээрэлэй министрэй орлогшо нүхэр М. П. КАШИН тэрэ зүблөөнэй һүүлшын үдэрэй хүдэлмэридэ хабаа... Нүхэр Кашин зүблөөн дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, олон асуудалнуудта харюусаа. Зүблөөн дээрэ министрэй орлогшын хэлэһэн үгэһөө доро толилбобди.

...ин XXIII съездын шиидхэбэ... болон КПСС-эй ЦК-гай тусхай ...уд соо,—гэжэ нүхэр М. П. ...ээ эхилбэ,—һургуули ту...һэн эгээл шухала зорилго ...дэ ниитын дунда эрдэм бэ...руулгэ болоно. Тус зорил...уулгэ социально-политиче... шанартай.

...ь хэлэхэ болоо һаа (эндэ ...аа олон нүхэд тэрээнние ню..., тэрээндэ бэеэрээ хабаа...аб даа), бидэ нэгэ үетэнэй ...хугасаада арадай гэгээрэлдэ ...ехэ хубилалта хээбди. Ма...ай ямаршье нютагта боложо ...гжэлтын алхамуудта бидэ ..., тэрэнние үсөөн обёорно ...эһээ уламжалан, нэгэ ...гунигтайшье, энеэдэтэйшье ...аандаа оруулбаб. Нёдондо ...хотодо үнгэргэгдэһэн гэгээ... министрнүүдэй бүхэдэлхэйн ...дэ хабаадаа бэлэйб. Тэрэ кон...анай шахин шахай (хаанай) ...зарлагдаа юм. Юундэб гэ...най шахин шах гэгээрэлэй ...ажал ябуулагша гээшэб гэжэ ...суурхуулхые хүсэһэн хүн ...Конгрессэй зүбшэхэ асуудал...мэ һэн: үзэг бэшэг мэдэхэгүй ...усадхаха!..

...да ехэ наһатанайнь жаран ...процент үзэг бэшэг мэдэхэгүй ...гуули гэжэ нэрлэгдэһэн хэ...ьегүй, тамбуршьегүй табан ...шабар гэр соо сэрэгэй алба... үзэг бэшэггүй ехэ наһатанда ...айнь хамта ном заана.

...бэшэг мэдэхэгүй ябадалые ...нда усадхаһан бидэндэ бүгэ...н дунда эрдэм бэелүүлхэ зо...бигдаад байна бшуу. Манай ...нуудые иранайхитай са...бэшэ аабдаа. Жэл бүри бэ... ...дээдэ болон дунда һургуули... ...0000-аад студентнэр абта...һээ кадрнуудшье бии.

...ье табигдаһан зорилгоёо ...угаар бэелүүлнэбди. РСФСР-... ...хон үхибүүд һургуулида ...й. Танайшье республикада ...эшэ. Имагтал энэ ушар ма...рга татана.

...урдань бидэ намар хэды ...һургуулида абтааб гэжэ сэг...һан һаа, мүнөө тэдыдэхи он... ...һургуулида хэды шабинар нэгэдэхи класста абтааб, тэдэнэй хэдынь найман класс дүүргээб гэжэ сэгнэлтэ үгэдэг болообди.

Үхибүүдые хоёр жэлдэ нэгэ класстань һуулгаха үзэгдэл бүхы юумэндэ хохидол асарна. Энэмнай гансахан педагогическа бэшэ, харин социальна үзэгдэл гэжэ харагдаха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, һургуулида олон жэлдэ һууһан эдиршүүл ехэнхидээ ниитын гурим эбдэгшэд боложо, гэмтэ ябадал гаргадаг.

Үхибүүд һураха дурагүй болоо гэлсэдэг. Юунһээ тэрэ дулдыданаб? Шалтагааниинь һуралсалай хүдэлмэридэ анхаралаа һуларуулһанһаа болоо. Һүүлэй үедэ һуралсал бэшэ, хүмүүжүүлгэ шухала гээд хашхаралдадаг аягтай болоо һэмди. Үнэн дээрээ һайнаар табигдаһан һуралсалай хүдэлмэригүйгөөр нэгэшье зорилго бэелүүлхэгүйбди.

Һуралсалай хүдэлмэриин һуладаһан ушар һургуули доторой шалгалтын һула болоһонһоо шалтагаалаа. Директор, тэрэнэй орлогшонор багшанарай хэшээлдэ үсөөн ябана. Бүхэли четверть соо оройдоол зургаахан хэшээлдэ ороһон директорые магталтай гү?

Директор завуч хоёр һургуулиин эхилэмсээр һуралсалай ябасые гартаа абаха уялгатай. Һуралсалай жэлэй эхилхэдэ муушье һурадаг үхибүүд одоол мүнөө жэлдэ номоо үзэхэ гэжэ шиидэнги ерэхэ. Теэд «һураһан юумэ һураар татуулхагүй» гэгшэдэл, үнөөхил хараал-шэрээл, үнөөхил «хоёрнууд» бии болошохо. Тиигэжэ үнөөхи шиидэнги хүбүүнэй шүрэб һуларшаха. Хэрбээ директор завуч хоёр четвертиин дүүрэхые хүлеэнгүй (зарим хүтэлбэрилэгшэд апрель-май болотор «нойрсодог»), гансата тэрэ багша шаби хоёрой харилсаае элирүүлжэ, таатай хэмжээ абаа һаань, хүбүүн хоёрдохи жэлээ үлэхэшьегүй аалам?..

* * *

Саашань нүхэр Кашин һуралсалай шанар эрид һайжаруулха хэмжээнүүд тухай хэлээд, шэнэ программада шэлжэн оролгын зорилгонууд дээрэ, мүн ажалай хэшээлнүүдэй удха шанар тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтоо.

М. П. Кашин Улаан-Үдын зарим һургуулинуудта, хүүгэдэй саадта, Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулида айлшалаа.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГАЙ СОВЕДТЭ

СОМСОВЕДЭЙ ТООСООН

Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседани дээрэ Суулгын сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр В. Н. Батомункуев соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэри хэр зэргээр хүтэлбэрилжэ байһан тухайгаа тоособо.

Сомоной Соведтэхи клубууд, библиотекэнүүд, илангаяа Гашайн, Зандинай соёлой эмхи зургаанууд мууса хүдэлнэ. Тэдэнэй дутагдалай гол шалтагааниинь мэргэжэлтэдгүй байһанһаа болоно гэжэ тэмдэглэгдээ. Жэшээлхэдэ, Суулга тосхондохи клубые эрхилэгшэдээр үнгэрөөшэ жэл табан хүн һэлгэһэн, Зандинай клубта—4 ондоо даагшанар табигдаһан байна. Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалайнь, гэр һуудалайнь таарамжатай һайн байдал хангаха тушаа сомоной Соведэй гүйсэдком анхарал багаар хандуулна.

Сомонойнгоо мэдэлэй газар дээрэхи соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрие эрид һайжаруулхын тулада хүдэлмэрилэгшэдыень шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ талаар нэн түрүүндэ халуун анхаралаа хандуулан, зохихо хэмжээнүүдые абахыень нүхэр В. Н. Батомункуевые аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет уялгалба.

ТОГТООЛОЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ШАЛГАГДАВА

«Ниитэ эрдэмэй дунда һургуулинуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай» партиин райкомой, аймагай Соведэй 1967 оной апрелиин 17-до абаһан тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай аймгүйсэдкомой гэшүүд зүбшэбэ. Шэнэ һургуули бариха һуралсалай шанар һайжаруулха талаар һүүлэй үедэ зарим тэды хүдэлмэриин хэгдэжэ байбашье, үшөөл олон дутагдалнууд үзэгдэнэ. Гэбэл, Хүсөөтын найман жэлэй, Зандинай эхин һургуулинуудай гэрнүү' һандарха туйлдаа хүрэнхэй. Тиин тэндэхи совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, аймагай гэгээрэлэй таһаг шэнэ байра бодхохо тушаа бии байгаа арга боломжонуудые хэрэглэхые оролдоногүй. Харашабэр, Хушуун-Үзүүр тосхонуудта һургуулинуудые барижа эхилһэн колхозууд хоорондын барилгын аймагай отделени (даагшань нүхэр С. Я. Варфоломеев) барилгын хүдэлмэрие нобшоор ябуулна.

Гэр байшангуудайнь хуушаржа, барилгыень хойшолуулангүй захалхаар болоһон һургуулинуудай, мүн баригдажа байһан аал, удаарһан шэнэ барилгануудай хэрэглэмжэ хангахын, 1970—75 онуудта һургуулинуудай гэр байрануудые бариха табан жэлэй түсэб зохёохын тулада тодорхой һанамжа дурадхалнуудые оруулхыень гүйсэдком арадай гэгээрэлэй таһагта даалгаа.

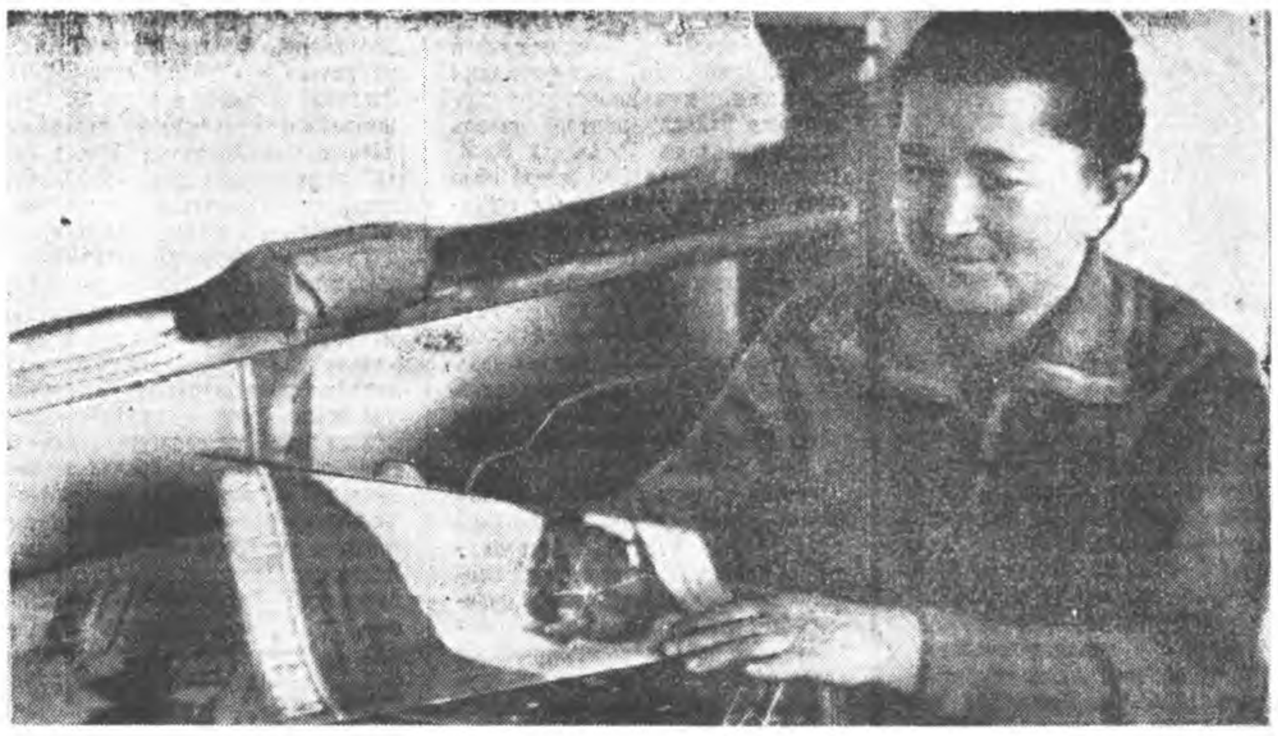

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдэ городой хэлхээ холбооной 2-дохи таһагай почтальон. Перфильева Александра Кузьминичнагай хангадаг участогай айл бүхэн газетэ, журнал захинхай. Уншагшадта хэблэл саг соонь хүргэдэг байһанайнтаа түлөө нүхэр Перфильева олон баяр баясхаланда хүртэнхэй.
В. ХОМУТНИКОВАЙ фото.

СОЁЛШОДОЙ МҮРЫСӨӨН

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе амжалтатайгаар угтахын тула аймагаймнай соёлшод өөр хоорондоо мүрысэнэ. Жэшээнь, эрхим һайн библиотекэнүүдэй нэрэдэ хүртэхын түлөө харалга-конкурс эмхидхэгдэжэ, аймагай олонхи библиотекарьнууд түрүүлэн гарахые оролдоно. Мүн удха түгэлдэр тематическа үдэшэнүүдэй, ленинскэ уншалгануудай конкурс соносхогдонхой. Энэ талаар Сэлэн-Дүүмын, Жаргалантын библиотекэнүүд үльгэр жэшээ харуулмаар хүдэлнэ.

Гадна Новоселенгинскэдэ «Сэлэнгэ» гэһэн дуу хатарай ансамбль, Гусиноозерскдо шулуу нүүрһэшэдэй (эрэшүүлэй) болон түмэр замшадай оркестр, мүн шулуу нүүрһэшэдэй духовой оркестр эмхидхэтдэнхэй. Һаяшаг Гусиноозерскын арадай театрайхид «Смело мы в бой пойдем» гэһэн зүжэг табижа, хүн зониие ехэтэ һонирхуулаа. Соёлой байшангай директор В. В. Ашихмин тус зүжэгые онсо өөрын маягтайгаар зохёожо табиһан байна.

В. И. Ленинэй, Эхэ оронойнгоо тухай шэнжые бодотоор харуулһан дуунай конкурсдо самодеятельнэ композиторнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха аабза гэжэ найдагдана.

Н. МАДУЕВ,
Сэлэнгын аймгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша.

АГИТБРИГАДА—ХАРГЫДА

ПЕТРОПАВЛОВКА. **(Телефоноор абтаба).** Манай Зэдын аймагта мүнөө үбэлэй туршада дүрбэн агитбригада холын бэлшээриин малшадай дунда соёлой хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Һаяхан Петропавловкымнай агитбригада өөрын автоклубтай болобо. Тиигэжэ тэдэнэр шэнэ жэлэй гарахатай сасуу тусхай графигай ёһоор аймагайнгаа бүхы колхоз. совхозуудаар аянда гараба.

Элэ үдэрнүүдтэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Доодо Үшөөтэ болон бусад һууринуудаар наада харуулаад, лекци уншаад, малшадта уншаха номуудые тараагаад, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ошобо. Тэндэһээ Тори орохо юм. Агитбригадада А. Гладышева, В. Ржанев, К. Хохлов, Н. Тугаринова болон бусад эдэбхитэй залуушуул хабаадана, тэдэниие малшад хүндэтэйгоор хүлеэн угтана.

Т. КАРЛОВА,
аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша.

ШЭНЭ ПРОГРАММАДА ОРОХОНЬ

ОРЛИК. Ахын аймагта багшанарай научно-практическа зүблөөн һаяхан үнгэргэгдэбэ. Эндэ эхин классуудай һуралсалые һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэд. Буряадай гэгээрэлэй министерствын инспектор Д. Д. Ошоров элидхэл хэхэдээ, эхин классуудай һурагшадые хоёрдохи жэлдэнь үлөөлгые усадхаха ба һуралсалай шэнэ программада орохо тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Мүн Бүрүүн-голой эхин һургуулиин багшанарай туйлаһан амжалтануудые һайшаан дэмжэжэ байһанаа элидхэлшэ мэдээсэһэн байна.

Удаань Буряадай АССР-эй габьяата багша Янжима Дамбаева, арадай гэгээрэлэй отличник Галина Иванова гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, өөһэдынгөө түрүү дүй дуршэл тухай тобшохоноор хөөрэжэ зүблөөндэ хабаадагшадые һонирхуулаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад һуралсалай шэнэ программада оролтые һайшааһан байна.

В. ГАЛСАНОВ.

АСУУДАЛДА ХАРЮУ

ГЭР БҮЛЭ ТУХАЙ ҮНДЭҺЭН ХУУЛИДАХИ ШЭНЭ ХУБИЛАЛТАНУУД ТУШАА

ССР Союзай болон Союзна Республикануудай гэрлэлгэ ба бүлэ тухай үндэһэн хуулиин 1968 оной октябриин 1-һээ хүсэндөө ороһоной дашарамда энэ хуулиин удха шанар хайшааб, хуулида ямар хубилалта ба шэнэ юумэн оруулагдааб гэһэн асуудалнууд редакцидамнай ородог байна.

Энээн тухай хөөрэжэ, асуудалнуудта харюу үгэхыень хуушанай юрист Даши Мункоевич Мункоевые гуйһан байнабди.

Владимир Ильич Ленинэй үүсхэлээр, хабаадалгатайгаар абтаһан Совет засагай түрүүшын декредүүдээр (XII—1917 он) гэр бүлын ба гэрлэлгын хуушанай буржуазна ёһо заншалнууд узуур унгяараа һандаргаагдажа, совет обществын гэр бүлын эрхэ харагдаһан бэлэй. Тиигэжэ гэр бүлын байдалда бүхы эрхэтэдэй үндэһэ яһанай болон шэт шарайг илгаһаа, эд зөөриһөө, шажан шүтэлгэһөө дулдыдангүй тэгшэ эрхэтэй байха гол хуули ёһон баталагдаһан байгаа.

Гэр бүлэ совет обществын нэгэ шухала хуби байһан тула Коммунис парти ба совет гүрэн айл бүлые бэхижүүлхэ, тэрээндэ зол жаргал олгохо, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, бүлын бата бэхи, элүүр энхэ, һайн һайхан байха тухай ходоодоо анхаралаа хандуулдаг гээшэ. Иимэһээ үнгэрһэн 50 жэлэй түүхэтэ үе саг соо манай орондо гэр бүлын хүгжэлтэ хэмжээлэшэгүй ургаа.

Тиин гэр бүлэ тухай хуулинуудай зариманиинь хуушаржа, хүгжэлтын шэнэ байдалда таараха болиһон байна.

Айл бүлэ боложо һууһан эрэ эхэнэр хоёр бэе бэеэ хүндэлэлсэхэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ тухайда анхарал оролдолго гаргаха зэргэтэй гэжэ КПСС-эй Программа соо хэлэгдэнэ.

Шэнээр абтаһан хуулиин үндэһэ һуури болбол бүхы орон доторхуули гурим нэгэл янзаар бэелүүлхэ ёһо улам нарижуулха, совет айл бүлые саашадань коммунис үзэл сурталай ёһоор бэхижүүлхэ, илангаяа эхэнэр-эхэ ба үхибүүдэй аша талые хуулиин ёһоор хамгаалха гэһэн зорилготой.

Энэ хуулиин үндэһөөр Союзна республикануудай гэрлэлгэ ба бүлын кодексүүд, гэр бүлын байдалые бүри дэлгэрэнгыгээр, үндэһэ яһанай ба бусад нютагай байдалтай тааралдуулан абтаха юм.

Үхибүүдэй аша талые хамгаалһан ямар хубилалтанууд оруулагдааб?

Үбгэ һамган боложо ЗАГС-да бэшүүлээгүй ба эсэгэ боложо хамта удаан саг соо үхибүү тэдхэлсээгүй хүнүүдһээ урдань алимент нэхэгдэдэггүй һэн. Түрэһэн үхибүүн эхын нэрэ дээрэ бэшэгдэдэг байгаа.

Мүнөө 1968 оной октябриин 1-һээ урид түрэһэн үхибүүдэй эхэ, эсэгэ хоёрой мэдүүлгээр үхибүүнэй эсэгэ ЗАГС-да бэшэгдэхэ ба алимент түлэхэ болоо.

1968 оной октябриин 1-һээ хойшо түрэһэн үхибүүнэй эсэгын арсаха ябадал гаргаа һаань, сүүдэй шиидхэбэреэр эсэгэ тодоруулагдаха ба алимент түлүүлэгдэхэ ёһотой. Иигэжэ үхибүүн бүхэн эсэгэтэй байха болоо.

Хэрбээ алимент түлэдэг түрэлхид ондоо баганууд үхибүүтэй аад, тэдэнь алимент абагшадһаа муу байдалтай болоо һаань, алиментын хэмжээн сүүдээр бага болгогдохо гү, али түлбэриһөө сүлөөлэгдэхэ байна. Тинхэдэ алимент абадаг үхибүүдэй хүндэ хүнэр байдалда ороо һаань (хүндэ үбшэн, гэмталгэ, усал ба бусад) алимент түлэдэг түрэлхид нэмэлтэ түлбэридэ хабаадуулагдаха байна.

Эхын аша талые хамгаалха талаар ямар хубилалта ороеб?

Айл бүлэ соо арсалдаан гараад, эрэ эхэнэр хоёрой һалаха ушарай тохёолдоо һаань, үбгэ һамган хоёрой гү, али нэгэнэйшье мэдүүлгээр энэ хэрэгые сүүд хаража үздэг байгаа. Мүнөө эхэнэрэй нарайлха болзор соо, мүн түрэһөнэй һүүлээр нэгэ жэлэй үнгэртэр эрэнь һалахын мэдүүлгэ үгэхэ эрхэгүй, эхэнэр һалаһанайнгаа һүүлээр нэгэ жэлэй турша соо ажал хэжэ шадахаа болёо һаа, һалаһан үбгэнһөө алимент абаха эрхэтэй.

Мүн гэр бүлэ боложо удаан сагта һууһан байгаад, һалаһанай һүүлээ табан жэл болоогүйдэ пенсиин наһа гүйсөө һаань, сүүд алимент үбгэнһөөнь түлүүлхэ.

Үбгэ һамган хоёрой зөөри тушаа дурдабал, гэрлэлгын урда тээ тэрэ хоёрто хабаатай байһан зөөри тэдэнэй хубиин гэжэ тоологдодог ба үбгэ һамган болоод байхадаа хамта олоһон зөөри тэдэнэй хамтын гэжэ тоологдодог байгаа.

Мүнөө эхэ-эхэнэр үхибүүдтэй байһан шалтагаанаар хүдэлэнгүй гэртээ һуужа, салин, олзогүй байжа, хамтын зөөридэ нэмэри оруулаагүйшье һаа, тэрээндэ үбгэнтэе адли эрхэтэй байхаар харааладанхай.

УЛААН-БААТАРАЙ ГАЛНУУД

...дэр бүриин үйлэ хэрэгтэй ту...раа, шармайралда дадашоод, ...н тойронхи үзэгдэлнүүдые ...дараалан обёорхоёошье бо...хо ушар олонхидоо үзэгдэ... Хажуудашни ойрохон шэнэ ...бодхоогдоод, нэгэ мэдэн гэхэ... —байрын бүхэли район бии ...ноһон байха. Теэд онсо гай...аршье юумэн үгы шэнги. Мү... ...имэл байха ёһотой бэшэ ... Урдань хооһон тала байһан ...ута сэсэрлиг таригдаад но...шонхой. Зүб лэ юумэ хээ. ... хүүгэд наадаха, ажалша хү... ...амарха. Харин яни нэгэ хэды ...ондоо газарта байһанаа буса... хамаг юумэнэй хубилһые бү...ойлгохо һэнш. Би хэдэн жэ...үнгэрһэн хойно МНР-эй ниис...дэ ерэхэдээ эгээл тиимэ юу...эй ушараа.

...Улаан-Баатар хотын энэ нэрэнь ...э хэээнэйхиһээ таарuu шэн... һанагдана. Хотын заводуу... фабрикануудай электростан...уудай хоолойнууд улам дээ...гаранхай, ербылдэнэ. Бай... шэнэ газарнууд, гудамжанууд табяад оной үеын Улаан-Баатарай заха хилэһээ холо саашаа гараһаар үнинэй.

Зайсан хада — ниислэлэй һонирхолтой газарнуудай нэгэн юм. Монгол арадай бэеэ даанхай байдалай, зол жаргалай түлөө ами наһаяа үгэһэн совет сэрэгшэдэй нэрые мүнхэрүүлһэн дурасхаалай хүшөө энэ хадын оройдо табигданхай. Тэндэһээ бүхы хото альган дээрэ байһандал тобойн харагдадаг.

Бүхы ороноо хаража боломоор үндэр аранга үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан-Баатарта баригдаа. Энэ хадаа 400 метр үндэр телебашни болоно. Үдэшэндөө ниислэлэй телецентрэйхид Монгол ороной ажабайдал тухай дамжуулгануудые эмхидхэдэг.

СССР-тэй, мүн бусад социалис гүрэнүүдтэй таһаршагүй нягта хани барисаатай байһан дээрэһээ иимэ ехэ амжалтануудые туйланабди гэжэ республикын ажалшад мэдэнэ. Совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар МНР-тэ промышленна олохон предприятинууд баригдана, байгаалиинь баялиг шэнжэлэгдэнэ. Монголдо инженер П. Николаенкатай танилсааб. Энэ нүхэр Дархандахи электростанциин барилга хүтэлбэрилөө. Мүнөө эндэһээ ороной олохон городууд зайн галаар хангагдана. Дарханай электростанциин баригдажа дүүрэхэдэ, П. Николаенко Улаан-Баатарай ехэ ТЭЦ бодхоолсохоёо ерээ. Эндэ тэрээнтэй хамта хабсаргалгын участогай начальник А. Богданов, слесарь-хабсаргагшадай бригадир А. Зарубин, сорго тодхогшодой бригадир, слесарь А. Крючков болон бусад совет мэргэжэлтэд ажаллана.

Мүнөө ТЭЦ-эй барилга дээрэ ехэл халуун хаһа оронхой. Станциин түрүүшын ээлжээнэй барилгые ашаглалтада оруулаа. Шэнэ ТЭЦ бүхы хотые халуун уһаар, электрын элшээр хангаха юм. Тэрэнэй элшэ дүүрэн урасхаалта мүрэндэл республика дээгүүр тоорон байгаа электрын далайда шудхаран орохо.

В. КОРОЛЕВ,
АПН-радногой корр.
Улаан-Баатар.

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. **Дарханда бодхоогдоһон эгээл томо предприятинуудай ... болохо Шара голой шулуу нүүрһэнэй уурхай жэл соо 1 миллион 100 мянган тонно шулуу нүүрһэ үгэдэг юм. Зураг дээрэ:** шулуу нүүрһэ малтан абалга. ТАСС-ай фотохронико.

СҮЛӨӨРЭЛГЫН АРМИИН СЭРЭГШЭ

Урда Вьетнамай нэгэ врачай хөөрөөн

Һүүлэй үедэ вьетнам нүхэдтэй нэгэнтэ бэшэ уулзаһан байнаб. Булимтарагшадһаа эхэ ороноо сүлөөрүүлхын түлөө эдэнэрэй бүхы наһан соогоо тэмсэжэ байһаниинь элитэ. Урда Вьетнамые сүлөөрэлтын армиин юрын сэрэгшэдбди гэжэ өөһэдыгөө нэрлэнэ. Тэдэнэй хуби заяан вьетнам арадай баатарлиг тэмсэлтэйнь холбоотой юм. Иимэл хүнүүдэй нэгэн тухай эндэ хөөрэхэ һанаатайб.

...Сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэдэл адли ногоон үнгэтэйгөөр хубсаланхай. Тиимэһээ Урда Вьетнамай бүтүү шэрэнги соо бэеэ далдалхада зохид ха юм. Тэрэнэй зөөлэхэнөөр миһэрһэн зохидхон шарайнь дары хүнэй дура татана. Тиимэл хаданъ бидэ тэрэ дары һайн танилнууд мэтэ дуугаралсажа эхилээ хабди.

Энэ хүн — Ле Ван Лок гэжэ нэрэтэй, 35 наһатай. Урда Вьетнамда түрэһэн, врачай мэргэжэлтэй. Иигээд лэ тэрэнэй намтар дүүрээ гү?... Тиимэ бэшэ. Лок — Сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэ, НФОЮВ-ай дэргэдэ врачнуудые һургаха Түбэй пунктын сэрэгшэ. Эндэ һураһан хүнүүд медицинскэ дээдэ һургуулида һураһандал адли эрдэмтэй, дүршэлтэйшье болодог. Тиигээд Логой түрэлхид сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ баһал эдэбхитэйгээр хабаадажа байдаг юм.

Лок хорин жэлэй туршада энэ тэмсэлдэ хабаадана. Медицинын һургуули дүүргэмсээрээ сэрэгэй хубсаһа үмдэһэн хүн. Эдэ жэлнүүдтэ шархатаһан сэрэгшэдые, үбшэнтэниие эмнэһэн, гартаа буу бариад дайсантай тэмсэһэн байха юм. Тиигэбшье саашадаа һураха арга олоһон лэ байдаг. 1962 ондо урда зүгэй нэгэ сүлөөрһэн райондо Лок медицинскэ дээдэ курса дүүргэһэн юм.

Логой намтарһаа эдээхэн лэ баримтануудые мэдэжэ абаа һэм. Тэрэ өөр тухайдаа хөөрэхэ дурагүй байба. Минии һураһан асуудалнуудта харюусахадаа, өөрынгөө нүхэд тухай ходол хөөрэнэ.

— Медицинын хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ тухай түрүүшээр хэдэн үгэ хэлэһүүб,—гээд тэрэ хөөрэбэ.—Сүлөөрһэн зоно бүхэндэмнай медицинскэ техникум, провинци бүхэндэ училищи бии. Һүүлэй табан жэл соо эдэ һургуулинууд 35 мянган мэргэжэлтэдые һургажа гаргаһан байна.

Мүнөө тосхон бүхэндэ медицинскэ нэжээд хүдэлмэрилэгшэ хүдэлнэ. Урдань уездын түб газарнуудташье барга мэхэшэдһээ ондоо юумэ олдодоггүй һэн. Мүнөө провинци бүхэндэ арбаад врач хүдэлдэг, стационарна больницанууд нээгдэнхэй. Гэбэшье дайсанай бомбодолгоһоо һэргылжэ, больницануудые, туд бүридэнь 20—30 орон тойгоор, таруугаар байлгадагбди. Тэрээнһээ гадна уезднүүдтэ тус бүридөө 3—5 врачһаа бүридэһэн туһаламжын бүлэгүүд бии. Тулалдаанай болоһон газарнуудта түрүүшын дохёогоор тэдэнэр ошодог юм. Хэрэгтэй болоо һаань—үшөө хэдэн бүлэг медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые тэдээндэ нэмэжэ үгэдэг.

Хүндөөр шархатаһан хүнүүдтэ байра дээрэнь операци хэхээр бэшэ һаань, тэдэниие гар дээрээ тэлэжэ, хэдэн модоной зайда, 4—6 метр гүнзэгыдэ, газар доро түхеэрэгдэһэн тусхай госпитальнуудта абаашадагбди. Керосинай лаампын гү, али тоһон дэнгэй гэрэлдэ операци хэхэ ушартай болодог.

Юрэдөөл манай хирургнууд бултанһаа ехэ бэрхэшээлдэ ородог гээшэ аабза. Хамаг зэмсэг хэрэгсэлнүүдээ—хорин килограмм хүрэтэр хүндэ үргэбшэнүүдые бэедээ абажа ябаха ушартай болоно ха юм. Иимэ юумэ үргэлһэн хирург намаг налхи соогуур, хада уулын зүргэ харгынуудаар зоботороо ябажа ерээд, операционно столой дэргэдэ зогсон, хүнэй ами наһанай түлөө тэмсэжэ ороно. Советскэ Союзһаа, мүн бусад социалис оронуудһаа иимэ һайн медицинскэ түхеэрэлгэ үтэһэнэйнь түлөө ехэ баясхалан хүргэнэбди. Эдээнэй ашаар манай баатар сэрэгшэдтэ саг соонь, түргөөр туһаламжа үзүүлэгдэнэ гээшэ.

Манай эндэ медицинын хүдэлмэрилэгшэд ехэ хүндэтэй юм. 80 процентнь эхэнэрнүүд. Эдэнэй дундаһаа олониинь дайшалхы орденуудаар шагнагданхай. Санитар Хюинь Тхук Ба, врач Чан Ван Ды гэгшэд сүлөөрэлгын армиин Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Лок өөрөөшье олон зуугаад хүниие эмнэһэн, абарһан. Тэрэнэйнгээ түлөө дайшалхы орденуудаар шагнагдаһан байха. Гэбэшье тэрэ өөр тухайдаа юушье хэлэбэгүй.

Хахасахынгаа урда тээ гэр бүлэ тухайнь Логһоо асуубаб.

— «Сүлөөрэлгэ» гэжэ газетэдэ һамгамни хүдэлдэг, хоёр басаганай хүгшэдэйнгөө харууһанда байдаг,—гээд тэрэ харюусаба. 1966 оной хабарһаа хойшо гэртэхинэ хараагүйб. Һанахалаашье хайшан гэхэбши даа. Минии нүхэд баһал хэдэн жэлэй туршада гэртэхинээ харангүй ябана ха юм. Дайн боложо байна бшуу. Тиимэһээ дайсание бута сохихо тухайл түбхын түрүүн боложо ябаха ёһотойбди. Илаха байһандаа хэмнайшье һэжэг һананагүй. Бүхы оронойнгоо бүрин сүлөөрхэдэ, дүтынгөө хүнүүдтэй уулзаха, түрэл түтимүүдтээ хамта эб найрамдал һайндэрлэхэлди.

Е. ПАВЛОВ. (АПН).

ХҮНЭЙ АМИ АБАРАГШАД ОЛОШОРНО

Хүнэй шуһан мүнөө үеын медицинэдэ үргэноор хэрэглэгдэдэг аргын нэгэн мүн. Эгээл тиимэһээнь эмнэлгын эмхи зургаан бүхэн донорой шуһатай байхые оролдодог. Предприяти, колхоз, совхозуудта донорнуудтай байха гэшэ шухалын шухала зорилго.

Нооһо угаадаг фабрика энэ талаар яһала һайн амжалтатай ябана гэжэ хэлэлтэй. Үнгэрэгшэ жэлэй нэгэ иимэ баримта абажа үзэе. Декабриин 12-то шуһаяа үгэхэ дуратайшуулые эмнэлгын-гээ пунктда урин байнабди.

Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй санитарна постын гэшүүд цехүүдэй начальнигуудтай, мастернуудтай, бригадирнуудтай хамта хүдэлмэришэтэй дунда элидхэл, хөөрэлдөөнүүдые үргэнөөр үнгэргөө һэн. Энэнь ехэ туһа үгөө. Шуһанай удха шанар тухай бодото ажабайдал дээрэһээ ундэһэлэн, олон тоото жэшээнүүдые хэлэжэ үгэһэн байна. Урдандаа фабрикада жэшээтэ һайн донорнууд олон байгаа. Бригадираар хүдэлдэг Ф. И. Козлов шуһаяа ехээр гээжэ, муу байдалда оробо. Донорой шуһан саг дары хэрэгтэй болоһон юм. Шуһаяа үгэхэ дуратайшуул дары олдоодхёо. В. А. Матрохин, Н. Ф. Белоусова, А. К. Сухих гэгшэд нэн түрүүн шуһаяа үгэхэ байһан тухайгаа мэдүүлээ.

Декабриин 12-ой үдэр шуһаяа үгэхэ дуратайшуул хараалагдаһан саг соогоо эртээнһээ сугларжа эхилээ. Тэдэнэй дунда эрхим бэрхэ агитаторнууд түрүүлжэ ерэлсээ. Фабрикын профкомой түрүүлэгшэ Т. А. Рябова, ажалай ба сахилгын хүлһэнэй таһагай начальник Л. И. Назаренко, мастернууд А. Л. Иванова, Л. С. Лебедева, бригадирнууд А. И. Фроленко, М. А. Мельников, хүдэлмэришэд Л. И. Антипина, Л. Г. Гузенко, Т. А. Гавей гэгшэд эгээн түрүүлжэ, тон дуратайгаар шуһаяа үгөө.

Анна Константиновна Сухих эневэбхилэн татажа, эмнэнэй һууһан столой дэргэдэ ерэбэ. Врач хаража үзөөд:

— Та нэгэ бага бэеэ һайжаруулагты, — гэжэ гуйба.

— Үгы. Минии үбшэлөөд байхада шуһаяа үгэхэ дуратайшуул олон байгаа һэн. Мүнөө эдэгээб. Бэем һайн. Үбшэлһэн хүнүүдтэ шуһаяа үгэхэл зэрэгтэйб, — гэжэ тэрэ харюусаа.

Иимэл даа, манай үеын совет хүнэй арюун һэшхэл. Шуһаяа үгэхэ дуратайшуулай олон тула эндэ медицинскэ олон хүдэлмэрилэгшэд байлсаа. М. М. Пелюбина, С. В. Агеева, Н. С. Кукс, А. Н. Иванова, Р. А. Добросельская, В. С. Крищенко гэгшэд шуһа абалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Илангаяа угаалга-хатаалгын цех соо шуһаяа үгэхэ дуратайшуул олон байба. Хамта 41 хүн хабаадалсаа. Химическэ лабораториин багахан коллектив сооһоо 12 донор олдоо. Гансахан нэгэ үдэрэй туршада 140 хүн шуһаяа үгөө.

Врач Владимир Михайлович Лукьянов иигэжэ хэлэнэ.

— Бидэнэр абаһан уялгаяа 140 процент хүрэтэр дүүргээбди. Дүнгэн донороор олон болоһомнай һайшаалтай.

Шуһа абахада үбшэнгүй, ямаршье хоротгүй. Манай гүрэн догоор донорнууд бүгэдэнэй хүндэдэ хүртэдэг. Гүрэн түрэмнай шуһаяа үгэгшэдтэ бага бэшэ анхарал хандуулдаг. Донорой шуһан час, үдэр бүхэндэ аргагүй хэрэгтэй болодог. Энээнтэй хамта донорнуудай тоо үдэр бүхэндэ олошорно.

П. ЧЕЧЕТКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабриин Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй түрүүлэгшэ Р. А. Добросельская дархан Г. П. Фроловто донорой тэмдэг зүүлгэжэ байна.

Авторай фото.

ТОН ШУХАЛА ХЭРЭГ

Дүтын Зүүн зүгтэ дэлхэйн олониитын анхарал хандуулагдаһан зандаа. Жэл хахадай урда тээ араб оронуудта эсэргүү Израилиин эхилһэн харата муухай дайтолго үргэлжэлүүлэгдэһээр. Тиимэһээ мүнөө үедэ буудалдаанай замхаагдаһан хилэ дээрэ зэбсэгтэ үгэсөөн тухай бэшэ, харин добтолхы шэнжэтэй дайн байлдаагаа үргэлжэлүүлхэ тухай эдэ хархис этэгээдүүд хөөрэлдэнэ. ОАР-ай болон Иорданиин гүн тала руу, мүн һаяхан Ливанай газар дайда руу Израилиин сэрэгэй авиациин ба хорото һүйдхэлэй десантна отрядуудай нэбтэрэн оролго миил жиир жэжын тулалдаан бэшэл. Израилиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй агаарай хорото һүйдхэлэй отрядуудай Бейрутдахи уласхоорондын аэропортдо нэбтэрэн орожо, Ливанай граждан авиациин арбан гурбан самолёдые угы хэһэн ушар энээниие гэршэлжэ үгэнэ. Тиихэдээ тэдэнэр араб партизануудта эсэргүү «харюугай хэмжээ абаабди» гэһэн хэбэртэйгээр энэ харата ааша сатаарулхые оролдоно. Патриодуудай өөрынгөө газар дээрэ сэрэгэй ябуулга хэжэ байхадань, Израилиин сэрэгэйхид ондоо гүрэнэй гүн дайда руу добтолон нэбтэрнэ ха юм.

1967 оной ноябриин 22-то ООН-ой Аюулгүйн Совет абаһан шиидхэбэриие Тель-авивайхидай мэдэрхээ арсаһан ушартайнь эдэ хорото ябуулганууд сэхэ холбоотой юм. Израилиин үүдхэһэн дайнда һанаа амарханаар хандадаг байһан зарим бүлэг хүнүүдые Бейрутдахи аэродромдо Израилиин зүгһөө добтолгын хэгдэһэнэй һүүлээр баһал тиимэ тобшолол гаргадаг болобо.

Бейрутдэ хорото һүйдхэл хэһэнэйнь түлөө Тель-Авивай правительствые шүүмжэлжэ Аюулгүйн Советэй һаяхан абаһан шиидхэбэри энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ.

Мүнөө үедэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалай дам саашаа муудажа байһыень дэлхэйн олониитэ илангаяа һэримжэтэйгээр адаглан харана. Ушарынь хадаа США-да президентын һунгагдаһанай һүүлээрхи шэнэ захиргаан Дүтын Зүүн зүгтэ Вашингтоной ябуулдаг политикые хубилгаан, бүри эдэбхижүүлхэ зорилго табина ха юм. Азиин зүүн-урда зүгтэ бүрүүтаһанайнгаа харюуда Америкын эзэрхэг түримхэйшүүд стратегиин ба нефтиин талаар шухала удха шанартай байһан Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалаа бэхилхые хүсэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи уласхоорондын монополинуудай байдалые Англи арилан хамгаалха аабза гэһэниинь буруу һурэбэ. Мүн баһа Тель-Авивай правительствын үсэрхэлгэ Араб Зүүн зүгтэ США-гай байдал муудхаажа болохо юм гээд Америкын зарим тушаалтад һанамжална. Америкын Холбоото Штадууд НАТО-до тушаглан, дэлхэйн энэ хизаарта эрид шууд алхам хэхэдээ болохо юм гээд Вашингтондо нюуса далдагүйгөөр хэлсэдэг болоонхой. Тиин энэ хизаарта хамаархаха дуратай Баруун Европын гүрэнүүдһээ НАТО-гой онсо тусхай таһаг шэнгеэр, сэрэгэй шэнэ бүлэг байгуулха һанаатай юм ха.

ОАР, Сири мэтын оронуудтахи болбосон түрүү үзэлтэй хуули засагуудые унагаажа ядаһан Израиль, арабуудай нэгэдэл эбдэн, араб оронуудые нэгэ нэгээрнь сохихо һанаатай ха юм. Имагтал энээн дээрэһээ Тель-Авивай зонхилогшод ООН-ой генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ Гуннар Ярригын ерэхэдэ мухардуулха гэжэ аһан шадалаараа оролдобо. Израилиин удамаринад харата муухай политикаяа бэелүүлхэ зуураа, араб оронуудай нэгэдэлдэ һулахан газарыень олохо ядана. Тиин тэдэнэр тус нэгэдэл сооһоо Иорданиие шэлэһэн байха юм.

Израильда добтологдоһон гүрэнүүдэй дундаһаа гансахан лэ Иордани хаанта засагтай гүрэн юм. Үрзандаһай июниин урда тээхидэл адли мүнөөшье Иордани зэбсэгжэлтын ба офицернуудые һургалгын талаар США-тай холбоотой байһан зандаа. Тэрэнэй иимэ дулдыданги байдалые һамбаашалан, вашингтонойхид гүрэнөө хамгаалхын тэдыгээр буу зэбсэгэй зүйлнүүдые Аммандa үгэнэ. Гэхэ зуура тель-авивайхид добтолхы дайнай зэбсэгүүдээр хангагдадаг гэшэ. Жэшээнь, Бейрутдэ добтолһонойнь түлөө Аюулгүйн Советэй гэшүүдэй, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудай шүүмжэлбэшье һаань, «Фантом» тухэлэй 50 самолёдуудые Израильда худалдаха тухай шиидхэбэринь хүсэндөө үлэнэ. Иордани бусад араб оронуудта орходоо үлэмжэ ехэ газараа, оронойнгоо эгээн үрэжэлтэй, олзотой баруун зүгэй районуудые алдаһан байна. Израиль тон түрүүн лэ Иорданиие дайлаха хүсэлтэй юм. Гэбэшье Иордани тэрэнэй добтолгые тэсэн, өөрынгөө газар дайдые барижа байһаар. Тиимэһээ араб оронуудай бата нэгэдэлээ бүри бэхижүүлэн үргэдхэхэ шухала байһыень энэ жэшээ харуулна.

Араб Зүүн зүгтэ Израилиин дай үүдхэхэһээ урда тээ бүхы арабуудай бата нэгэдэлэй ямар ехэ үнэтэй, ямар шэнжэтэй байха тухай ехэхэн арсалдаанууд болодог һэн. Тиимэһээ энэ нэгэдэлэй империализмда эсэргүү шэнжэтэй байһыень ажабайдал, тэмсэл тодорхойлон харуулаа. Мүн энэ бата нэгэдэл хадаа тус тус араб оронуудай бэеэ даанги байдалда һаад хэхэгүй юм. Иимэ нэгэдэл ОАР-та ба Сиридэ болбосон түрүү хуули засаг байгуулхада ехэхэн газар дайдаяа алдаа, оронойнь экономикодо горитойхон хохидолой ушаруулагдааншье һаа, Иорданида бэеэ даанги байдал олгоходо туһа боложо үгөө.

Империализмда эсэргүү бата нэгэдэлэй шухала хэрэгтэй байһыень араб оронууд улам бүри мэдэрдэг болоно. Тиихэдээ тус тус араб оронуудта Израилиин зүгһөө хара хүсөөр баалалта хэхэ гэһэн һэдэлгэнүүдтэнь иимэ нэгэдэл һаад ушаруулна. Израильда добтологдожо, хохидолдо ороһон араб гүрэнүүдтэ Саудовска Арави, Кувейт, Ливиин зүгһөө үгтэһэн ехэ мүнгэн туһаламжа хадаа иимэ нэгэдэлэй тон шухала байһыень мэдэрһэн ябадал болоно. Иорданидахи буудалдаагаа зогсоолгын хилэ дээрэһээ Израиль Ирагай сэрэгүүдые гаргуулжа ядаһан байна. Хүршэ орондоо туһалхадаа, өөрынгөө байдал бэхижүүлнэбди гэжэ ирагайхид ойлгоно. Тэрэ зүб. Тиимэ туладань үнэн бодото нэгэдэлдэ дурагүйлхэдэг гүрэнүүд араб оронуудай дайсадта туһална гэхэдэ болоно.

Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдалһаа уламжалан, Иордани араб оронуудай конференци зарлаха тухай үүсхэл гаргаба. 1967 оной ноябриин 22-то Аюулгүйн Советэй абаһан шиидхэбэриие эбтэй номгоноор, политическэ аргаар шиидхэхын тула араб гүрэнүүдые энэ конференци эмхидхэжэ үгэхэ, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал гурияшуулхада туһа нэмэри болохо һэн гээд Иорданиин хүтэлбэрилэгшэд һанамжална.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые дахяад түгшүүрилтэй болгожо байһанайнь түлөө Советскэ Союз Израильда хэдэ дахин һануулга хэһэн байха юм. Тиихэдээ Аюулгүйн Советэй абаһан шиидхэбэриин бэелүүлэгдэхын түлөө оролдоһон байна. Империализмда эсэргүү араб оронуудай бата нэгэдэлые — национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ арадуудай хэрэглэдэг энэ хүсэтэ зэбсэгые Советскэ правительство, үргэн совет олониитэ ходоодоо дэмжэжэ байна.

В. КУДРЯВЦЕВ,
АПН-дэхи «Известиин» политическэ шэнжэлэгшэ.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

АНГУУШАДАЙ АМЖАЛТ[А]

Республикымнай аймагуудтахи коопзверопромхозой ангуушад үнгэрһэн 1968 ондо ангай арһа гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлээ. Нёдондо Баунтын, Хойто-Байгалай, Витимэй, Прибайкалиин, Түнхэнэй болон бусад коопзверопромхозуудай коллективэйхид өөһэдынгөө түсэбые холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тиигэжэ республика дотороо бүхыдөө 1170694 түхэригтэ ангай арһа тушааха байһан аад, 1300571 түхэригтэ тушаажа, даабаряа 111,1 процент дүүргээ.

Үнгэрһэн жэлэй зун 1967 оной дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн бүлэг ангуушад Москвадахи Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ хабаадалсаһан байна. Тэдэнэй нэгэн Баунтын коопзверопромхозой үнинэй ангуушан Дмитрий Васильевич Филонов выставкын алтан медаляар шагнагдаа. Энэ нүхэрнай даабаряа 303 процент дүүргэһэн. Мүн тэрэшэлэн тус коопзверопромхозой бэрхэ ангуушан, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Дуван Тимофеевич Иванов, Кабанскын коопзверопромхозой Петр Семенович Бабкин гэгшэд ВДНХ-гай бронзово медальда хүртэһэн бэлэй. Дээрэ дурсагдагша эдэ нүхэднай «зөөлэн алта» олзобори[...] [...]лон тушаалгада жэл б[...] амжалта туйлажа, респ[...] тороо алдаршанхай.

Харин мүнөө эдэнэр[...] жэлэйнгээ түсэбые саг [...] бэелүүлжэ, агуу[е]хэ вож[...] мир Ильич Ленинэй түр[...] жэлэй ойе ажалай эр[...] таар угтахын түлөө ула[...] гээр ажаллажа байнхай.

Манай [...]

ШЭНЭ КИНО

ХОЁРДОХИ ХАХАДТ[А]

Республикын Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи кинофикациин управлени, мүн кинофильмүүдые эльгээжэ байдаг конторо январиин һарын хоёрдохи хахадһаа В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тематическа фильмүүдые харуулхаар тусгаар түсэб табиба. Тус кинокартинанууд хотын «Дружба», «Октябрь», «Прогресс» кинотеатрнуудта, «Рассвет», мяханай комбинадай Культурын ордонуудта харуулагдаха юм. Дурсагдагша картинануудай нэгэн — «**Таинственный монах**» гэһэн уран һайханай фильм болоно.

Россин урда районуудай заахан хотодо революционно трибуналай шиидхэбэреэр сагаан гвардеецүүдэй офицернууд Воронцов Стронский хоёр саазалуулагдаха болоһон байгаа. Зүгөөр тэдэниие хаража ябаһан семеновско полкын унтер-офицер ябаһан хүнэй туһаламжаар элэнэрынь тэрьелнэ.

Контрразведкын даабаряар Врангелиин сэрэгшэдтэ туһаламжа үзүүлхэээр эдэ хоёр эльгээгдэнэ. Эдэнэрэй отряд монастырь соо шэбээлжэ, Врангелиин түлөөлэгшын ерэтэр монахууд болоод элдэб эсын мүргэл хэдэг байба. Тэрэнэйнгээ хажуугаар эдэнэр тосхонуудые галдадаг, коммунистнууд болон хүдөөгэй эдэбхитэдые хюдадаг болобо. Зүгөөр эдэнэрые бэдэрхэ гэхэдэ, олдожо үгэнэгүй. Монастырь руу эльгээгдэһэн разведчик үһа руу хаягдаһан шулуунда абяа шэмээгүй. Энэ үедэ монастырь соо манай чекист Врангелиин түлөөлэгшэ Зинаида Павловна хоёрой хоорондо шанга тэмсэлэй ябажа байһан үе... «Мосфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан тус фильмын рольнуудые Владимир Дружников, Александр Белявский, Валентин Зубков, Константин Сорокин, Евгений Жариков, Татьяна Конюхова, Станислав Чекан болон бусад артистнууд гүйсэдхэнэ.

«**Золотой теленок**». «Мосфильм» киностудиин зохёожо гаргаһан тус фильм И. Ильф Е. Петров хоёрой мэдээжэ «Золотой теленок» гэжэ романай удхаар зохёогдоһон. Картинын гол герой — Остап Бендер. Энэ хүн бэеэ нюуһан миллионер Корейко гэгшын зөөридэ хорхойтожо, тэрэнииень оложо абахын хойноһоо бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Тэрэнэй нүхэд — лейтенант Шмидтын хүбүүнби гэжэ бэеэ нэрлэһэн Шура Балаганов, наһан соогоо паспортгүй ябадаг хулиган Паниковский туһалха гэжэ оролдолго гаргана. Һүүлэй һүүлдэ эдэнэр миллионерэй зөөри оложо һанаагаа амаршье, Остап тэрэ олоһон зөөридөө эзэн ёһоор хандажа шаданагүй. Остап Бендерэй рольдо С. Юрский, Шура Балаганов — Т. Журавлев, Паниковский — З. Гердт, Корейко — Е. Евстигнеев болон бусад наадана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай һаял дүүрээд байхада, Карпат шадарай хилэ сахигша[...]дай тосхондохи ажабайда[...] **бита»** гэһэн кинокомеди[...] руулагдана. Хаанаһааш[...] бии болоһон Богдан Су[...] Шенборонойнгоо нюуһа[...] бэдэржэ, тосхоной бүхы [...] дые гайхуулна. Богдан С[...] тагтаа шэнэ сагай ерэһ[...] ногүй, тэрэниие гансал [...] һонирхуулна. Свердловс[...] студиин зохёожо гаргаһа[...] нокомедидэ оронойнай [...] артистнууд хабаадалсана.

Энээнһээ гадна, «Тадж[...] мын», Довженкын на[...] Одессын киностудинуудта [...] дожо гараһан «**Как вел[...] це**», «**Ошибка Оноре де [...] ка**», «**Случай из след[...] практики**» гэһэн уран [...] фильмүүд бии.

Тэрэшэлэн «**В борьбе [...] ство**», «**Ташкент, землетр[...]**» «**Корабли без капитанов**», [...] **рождение**», «**Весна театра**» [...] хроникально-документальн[...] мүүд энэ һарада харуул[...]

ТАСС-ай СПОРТЫН ЛЕНТЭҺЭЭ

ОБЕРХОФ. Энэ хотын оршондо үнгэрэгдэһэн санашадай уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ Ленинградай спортсмен Тыну Хальянд илажа гараба. Тэрэ хадаа 142,63 очкотой боложо шадаһан байна. Тыну Хальянд Греноблиин үбэлэй олимпиадада бронзо медальда хүртэһэн ГДР-эй спортсмен Андреас Кунц гэгшые ахижа, урдань гараа юм.

* * *

КАРЛ-МАРКС-ШТАДТ. Залуу «ниидэдэг санашан» Манфред Вольф гэгшэ Германиин Демократическа Республикын шэнэ чемпион боложо тодорбо. Тэрэ хадаа трамплинһаа 97, 93, 5 метрэй зайда һурэжэ, оронойнгоо тэн шадамар спортсменүүд Хорст Хвек, Хейнц Шмидт гэгшэдые илаһан байна.

* * *

ЛИБЕРЕЦ. Трамплинһаа һурэлгөөр дэлхэйн чемпион, 25 наһатай Норвегиин спортсмен Бери Виркола Чехословакиин гурбан хотодо мүрысэхэдөө, дахинаа шалгарба. Дээрэ дурсагдагша хотын ехэ трамплинһаа 107, 5, 96 метр зайнуудта һурэжэ, 241,7 очко абаһан байна.

Греноблиин үбэлэй олимпиадада бага трамплинай чемпион болоһон Иржи Рашка 102, 97, 5 метрнүүдтэ һурэжэ, хоёрдохи һууриһа гараа.

* * *

СТОКГОЛЬМ. Дэлхэйн экс-чемпион Ассар Реннлунд гэгшэ Делебу гэжэ газарта үнгэрэгдэһэн 26 модоной санын урилдаанда хабаадалсажа, 1 час 8 минута 22 секундада саг харуулһан байна. Тэрэ хадаа Норвегиин чемпион Магнара Лундему гэгшэһээ 12 секундаар урилдаа. 1 час 9 минута 5 секундада саг харуулһан швед санашан Мелиер Ризберг гурбадахи һууриһа гараба.

* * *

ВЕЙССВАССЕР. Хоккейгээр Зүүн Канадын суглуулагдамал команда Европын оронуудаар мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ ябана. Тус командын спортсменүүд ГДР-эй хоккеистнүүдтэй уулзахадаа, 3:0 тоотойгоор илалта туйлаба.

* * *

ГРАЦ. Гюнтер Андрель, Беатрис Шуба гэгшэд конькин фигурна һолжоролгоор Австриин чемпионууд болобо.

* * *

ЧЕСКЕ-БУДЕЕВИЦЕ. Греноблиин олимпиадада бронзо медальда хүртэһэн Хана Машкова конькин фигурна һолжоролгоор үнгэргэгдэһэн Чехословакиин мүрысөөндэ илажа гараба.

* * *

ГРОНИНГЕН. Голландиин энэ хотодо үнгэрэгдэһэн Европын оронуудай эдир шатаршадай энэ мүрысөөндэ нэгэ доро гурбан хүбүүд шалгарба. Ушарынь хадаа, тус мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадада тэмсэһэн Ереванай Рафик Ваганян, Венгриин Золтан Рибли болон ФРГ-эй Карл Мэдер гэгшэд абажа болохоор юһэнһөө тус тустаа 7 очко абаһан байна.

Рафик Ваганян һүүлшын уулзалгануудта Англиин С. Уэбб, Швециин У. Андерссон гэгшэдые илаһан юм.

* * *

ОТЕПЯ. Эстониин энэ хотын оршондо эдир санашадай Бүхэсоюзна мүрысөөнүүд боложо дүүрэбэ. Тэрээндэ шалгарһан санашад Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө Швеци орондо үнгэргэгдэхэ эдиршүүлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха юм.

Эстонидо болоһон сан[...] союзна урилдаанда Киро[...] түлөөлэгшэ Юрий Скобо[...] лэбэ. Тэрэ 10 модоной зайе [...] нута 25 секунда саһтайга[...] жа шадаа. Басагадай [...] Карелиин АССР-эй һурагш[...] га Рокко 5 модо зайе 18 [...] 22 секунда соо дабажа, [...] туйлаа.

* * *

ЛЮДМИЛА МОХНАЧЕВА — [...] АБСОЛЮТНА ЧЕМПИ[...]

МОСКВА. Январиин 13, [...] һатай Москва хотын с[...] Людмила Мохначева энэ [...] гаар урилдахадаа, СССР-[...] лютна чемпионой нэрэ [...] хүртэбэ. **Людмила Мохнач[...] урилдаанда хабаадалсаһан [...] лиин олимпиадын алтан [...] хүртэһэн Людмила Титов[...] тус олимпиадын мүнгэн [...] Ригын түлөөлэгшэ Ласма [...] те гэгшэдые илажа шадаа.**

Людмила Мохначева ар[...] тайһаа эхилжэ, конькигаа[...] го хэнэ. Тэрэ радиоте[...] техникум дүүргэһэнэйнг[...] спортын «Динамо» бүлг[...] структораар хүдэлнэ.

„СОЮЗ-4" ГАЗАРЫЕ ТОЙРОН НИИДЭХЭ ЗАМДА ГАРГАГДАБА

БЕРЛИН. (ТАСС). Подполковник В. А. Шаталовай жолоодолго, советскэ «Союз-4» гэжэ замбуулинай онгосын газарые тойрон дабшаха замда гаргагдаһан тухай мэдээсэлые АДН агентство «яаралтай» гэһэн тэмдэгтэйгээр дамжуулһан байна.

Космонавтын угаа соггой хүхюутэйгээр ниидэжэ ябаһан тухай мэдээсэлнүүд соо тэмдэглэгдэнэ.

Замбуулинай дайда соо совет ороной шэнэ туршалга хэжэ ороһон тухай мэдээсэлые ГДР-эй радио ба телевидени мүн лэ дамжуулаа.

ПРАГА. (ТАСС). Совет ороной «Союз-4» гэжэ замбуулинай онгосын табигдаһан тухай мэдээсэлые эгээн лэ ехэ һонин болгон Чехословакиин радио дамжуулаа. «Союз-4» онгосын ямар замаар ниидэжэ эхилһые; ниидэлгын программые бэелүүлгэ тухай түрүүшын мэдээнүүдые, лётчик-космонавт В. А. Шаталовай намтарые ЧССР-эй радиостанцинууд дамжуулаа.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Подполковник В. А. Шаталовай жолоодолго «Союз-4» гэжэ онгосын табигдаһан тухай мэдээсэлнүүдые АП ба ЮПИ гэжэ американ агентствэнүүд яаралтайгаар дамжуулаа.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ советскэ программын шууд сэхээр дүүргэгдэдэг тухай тэмдэглэхэдээ, лётчик-космонавт Г. Т. Береговойн ниидэһэнэй һүүлээр гурба һарын үнгэрөөд байхада «Союз-4» гэжэ онгосо табигдана гээд АП агентство тэмдэглэнэ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХИЛЫН ГААНАҺАА

Арадта харша бюджет

ТОКИО. ТАСС-ай корреспондент В. Зацепин иигэжэ дамжуулна:

1969 оной финансова жэлдэ гүрэнэй бюджедэй 6.739.574 миллион иен байхаар харааһан проектые Сатын правительство январиин 13-да баталаа.

Парламентын баталха ёһотой бюджедэй проектын ёһоор, Японой сэрэгэй гаргашанууд 484.400 миллион иен байхаар хараалагданхай. Энэ хадаа дайнай хойто тээхи бүхы жэлнүүдэй турша соо сэрэгэй гаргашада ороной һомолһон эгээн лэ ехэ мүнгэ зөөри болоно. Японой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ба полициин тоое олон болгохо, сэрэгэй гаргашануудые нэмээхэ, американ буу зэбсэгһээ мүнөө хүрэтэр ехээр дулдыданги байдаг Японой армиие орондоо бүтээгдэһэн буу зэбсэгээр хангаха гэжэ проектээр хараалагданхай.

Правительствын политикын арадта харша шэнжэтэй байһые Японой Коммунис парти, социалис парти, Комэйтын парти ба ороной бусад оппозиционно партинууд хурсаар шүүмжэлһэн байна.

Оронние индустриализацилха хараа шэглэл

ДАМАСК. (ТАСС). САР-та политическэ ба профессиональна һуралсалай недели дүүрэбэ. Тэрэниие Сириин студентнүүдэй национальна союз эмхидхэһэн байгаа. Арабуудай социалис ёһоор хүгжэлэй һэргэлгэ гэжэ партиин нютагай ба ниитэ арабска хүтэлбэриин гэшүүн Ю. Зуэйн энэ неделиин үедэ ехэ үгэ хэлээ.

Сириин экономическа хүтжэлтэдэ хоёрдохи табан жэлэй түсэбэй шухала удха шанартай байһые өөрынгөө үгэ соо Ю. Зуэйн тэмдэглэһэн байна. Национальна доходой хэмжээн ба тэрэниие хубаарилга, тэрэшэлэн арадай ажахын элдэб һалбаринуудта мүнгэ һомололго энэ түсэбөөр тодорхойлогдоно гээд тэрэ хэлээ. Промышленна ямаршье барилгада мүнгэ һомолхо талаар горитой бэрхэшээлнүүд тохёолдохо байна гээд Ю. Зуэйн үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Хүгжэжэ байһан оронуудай эдэ бэрхэшээлнүүдые империалис монополинууд олон ушарта хэрэглэдэг. Тиимэһээ промышленна барилгануудта мүнгэ зөөри һомолходоо, Сири өөрынгөө хүсэндэ, хани гүрэнүүдэй урьһаламжануудта түшэглэдэг байна. Ефрат мүрэн дээрэ үндэр хаалта бодхохо гэшэ хоёрдохи табан жэлэй шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ хадаа байгуулагдажа байһан национальна индустриин хэрэгтэй электроэнергиие хангаха байна гээд Ю. Зуэйн онсолон тэмдэглээ. Энэ хаалта хадаа үрэжэл ехэтэй ехэ хэмжээнэй газар уһалха арга олгохо байна. Мүнөө үедэ хаалга бодхохо хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэжэ байнхай. Мүнөө тэндэ 4 мянга шахуу хүдэлмэришэн ажаллана гээд тэрэ тэмдэглээ.

Правительство байгуулга унжагайрна

БЕЙРУТ. (ТАСС). Ливанда правительственна кризис үргэлжэлһөөр. Яфиин кабинедэй тушаалһаа буухынай һүүлээр шэнэ правительство байгуулхые демократическа парламентска фронтын ударидагша Рашид Карамедэ президент Хелу январиин 8-да даалгаһан байгаа. Шэнэ правительствые бүридүүлэн байгуулха талаар парламентска гол бүлэглэлнүүдэй ба политическэ партинуудай түлөөлэгшэдтэй Р. Караме ехээр зүбшэлнүүдые мүнөө хэжэ байнхай.

«Гурбанай союз» гэдэгтэ ородог баруунай үзэл баримталдаг буржуазна партинуудай хараа бодол правительственна кризисэй унжагайрһанай гол шалтагаан болоно гэжэ политическэ ажаглагшад һанамжална. Эдэ буржуазна партинууд ороной национально-патриотическа хүсэнүүдтэ харшаар шаглүүлэгдэһэн эрилтэнүүдые табидаг юм.

ПРАВДА БУРЯ[ТИ] МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕР

Нэгэдэхи хуудаһанда [...] буулинай «Союз-4» ба «С[...] онгосонуудай ниидүү[...] тухай ТАСС-ай мэдээс[...] Информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда [...] ряалангай гектар бүриһө[...] ургаса абахын түлөө» гэ[...] ряадай АССР-эй хүдөө [...] министрэй орлогшо Б. [...] евай статья. Арадай х[...] органуудай дүрим. Кос[...] һоо абтаһан репортаж.

Гурбадахи хуудаһанд[а] [...] тын 1969 ондо абаһан б[...] дэй шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанд[а] [...] лын саанаһаа абтаһан м[...] нүүд. Спортын һонин. М[...] торэй статья.

СЭНХИ[...] ЭКРАНУУД[...]

18.00 — «Союз равноп[...] гэһэн кинофильм. 18.30 — [...] салай газарнуудаар» гэ[...] жуулга. 18.45 — электр[...] ментнүүдэй ансамблиин [...] 19.00 — «Холо, ойрын [...] 19.20 — «Мир глазами со[...] человека» гэһэн дамжуул[...] — «На земле Вологодско[й]» киноочерк. 20.05 — «Уран [...] ба саг» гэһэн дамжуулга. ТАСС-ай лентээр абтаһа[н] сэл. 20.40 — «Нужный [...] гэһэн уран һайханай фил[ьм] — «Бидэнэр оперо шагна[...] тайбди».

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54[...] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редакт[ора] 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66[...] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64[...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленност[и] строительства — 61-35, советского строительства и быта — 59[...] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, [...] формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, маши[...] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со[ве]те Министров БурАССР.

Н-03341. Зак. № 4[...]